

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'

Συνδρομή ἑτησια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκαστ. ἔτους καὶ εἶνε ἰσχύουσαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπι τῆς λιστ. Πανεπιστημίου 89.

1 Ἀπριλίου 1884

Ἡ κατωτέρω ἀφήγησις ἐνός τῶν δραματικωτέρων ἐπεισοδίων τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821 ἐγράφη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου στρατηγῶ Γεωργίου Καρατζᾶ, αὐτόπου μάρτυρος γενομένου τῶν ἐκτεθεμένων πολεμικῶν συμβάντων, ἀνεκoinώθη δ' ἡμῖν εὐμενῶς ὑπὸ ἀρίστου φίλου τῆς «Ἐστίας».

Σ. τ. Δ.

ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Ἡ μάχη τῆς Σφακτηρίας.

Ὅτε ὁ Μαυροκορδάτος, Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἐξῆλθε μετὰ τοῦ Προέδρου Γεωργίου Κουντουριώτου κατὰ Μάρτιον τοῦ 1825 καὶ μετέβη ἐκ Ναυπλίου εἰς Τρίπολιν, ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, ἐλθὼν ἐκ Μάνης εἰς Τρίπολιν, ἀπῆλθε ἐπιμόνωσ 200,000 γροσίων, ὑποσχόμενος νὰ στρατολογήσῃ 1000 Μανιάτας. Ἡ ποσότης αὕτη ἦτον ὑπέρογκος· τὸ ταμεῖον ἦτον ἐξητλημένον, τὰ ἐξόδα μέγιστα, οἱ δὲ ἐν τῷ στρατοπέδῳ Κρεμυδίου ὄπλαρχηγοὶ ἐζήτησαν ἐπιμόνωσ χρήματα. Ἐν τούτοις ὁ Πετρόμπεης ἐπέμενε.—Ὁ Μαυροκορδάτος ἀναδέχεται τὴν ὑπόθεσιν καὶ μεταβαίνει περὶ τὰ τέλη Μαρτίου παρὰ τῶν γέροντι ἀρχηγῶ τῆς Μάνης.—Ἡ πειθὼ καὶ ἡ εὐγλωττία ὑπερίσχυαν. Μετὰ πολύωρον συζήτησιν, εἰς ἣν καὶ θωπείας, καὶ παρακλήσεις, καὶ ὑποσχέσεις μετεχειρίσθη, καὶ τὸ φιλότιμον τοῦ γέροντος Μανιάτου διήγειρε, καὶ τὸν πατριωτισμόν του ἐπεκαλίσθη, ὁ Μαυρομιχάλης ἐνέδωκεν εἰς τὸν νεώτερον τὴν ἡλικίαν ἀλλὰ γέροντα τὸν νοῦν καὶ τὰς φρένας Μαυροκορδάτου, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Μάνην, δεχθεὶς μόνον 40,000 γροσίων. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας νέος ἀγὼν ἐπικαλεῖται τὴν ἀρωγὴν καὶ τὴν ἀκάματον ἐνεργητικότητα τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου. Διχόνοια ὑπῆρχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ· αἱ χρηματικαὶ ἀπαιτήσεις ἤϋξανον, ὁ δὲ Καρατάσος ἠρνεῖτο νὰ ἀναγνωρίσῃ ὡς ἀρχηγὸν τὸν ἀνίκανον περὶ τὰ στρατιωτικὰ καὶ ἀκατάλληλον Σκούρτην, ὃν δυστυχῶς Ὑδραίων καὶ συγγενῆ ὄντα ὑπεστήριζεν ὁ Κουντουριώτης. Τούτου δὲ ἐνεκεν ἐστρατοπέδευεν ὁ Καρατάσος ἐν τῇ κωμοπόλει Χώρας, δύο ὥρας μακρὰν τοῦ Κρεμυδίου. Ὁ Κουντουριώτης εἰς τοὺς λέγοντας ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ μεταβῇ ὁ ἴδιος εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγε «Δὲν

ἔχω δύο κεφάλια ὥστε νὰ χάσω τὸ ἐν.» Καὶ πάλιν λοιπὸν ἀπέβλεψαν οἱ πάντες πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον, καὶ, ὅπως πάντοτε ἐν ταῖς δυσχεραῖαις καὶ ἐν τοῖς κινδύνοις, εἰς αὐτὸν ἀνετέθη νὰ μεταβῇ εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ συμβιβάσῃ τὰ διεστῶτα.—Ἐφθασεν ἐκεῖ τὴν 6ην Ἀπριλίου 1825.—Πάραυτα συνήλθον κατὰ πρόσκλησιν τοῦ ἀπαντες οἱ ὄπλαρχηγοὶ. Ὡραῖον θέαμα παρέστη τότε. Ἐβλεπέ τις, κυκλικῶς καθημένους, τοὺς ὄπλαρχηγούς ἀπαντας, τινὰς γέροντας ἤδη, καὶ φέροντας τὰ ἐνδοξα σημεία καὶ τραύματα αὐτῶν, ἄλλους νέους ἐτι ἀμιλλωμένους νὰ φθάσωσι καὶ ὑπερτερήσωσι τοὺς πρὸ αὐτῶν. Αἱ ἐνδυμασίαι, αἱ στάσεις, αἱ ὄψεις αὐτῶν ὑπενθύμιζον τοὺς Ἑλληνας ἀρχηγούς πρὸ τῆς Τρωάδος ὅπως περιγράφει αὐτοὺς ὁ Ὅμηρος περὶ τοὺς ὄπλαρχηγούς Ἰσταντο τὰ πρωτοπαλλήκαρα αὐτῶν, ἄλλα μὲν ἰστάμενα πρὸ αὐτῶν, ἄλλα δὲ καθήμενα ὀπισθεν ἐνός ἐκάστου. Ἐν τῷ μέσῳ ἴστατο ὁ Μαυροκορδάτος, διάφορος καὶ κατὰ τὸ ἐνδυμα καὶ κατὰ τὴν στάσιν καὶ πολὺ ὑπέροχος τὴν διάνοιν. Ὡμίλησεν ἐπὶ τινα ὥραν ἡμιλίαν εὐγλωττον, πειστικῆν, γλυκεῖαν. Τί εἶπεν ἀκριβῶς δὲν ἐνθυμούμαι· ἀλλ' εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμιλίας του, ὄλων ἡ καρδιά ἐπαλλε καὶ δάκρυα ἔρρεον ἐκ πολλῶν ὀφθαλμῶν. Ὁ πατριωτισμὸς ὄλων ἀνεζωπυρήθη καὶ μιᾷ φωνῇ παρητήθησαν τῶν ἀξιώσεων αὐτῶν. Ὑποσχέθησαν δὲ εἰς τὸν Μαυροκορδάτον νὰ ἐκστρατεύωσι λίαν πρῶτὴ τὴν ἑπαύριον, ὅπως καταλάβωσι θέσιν λίαν ἐπικαιρον ὀπισθεν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, τοῦ πολιορκουντος τὸ Νεόκαστρον. Εὐθὺς μετὰ ταῦτα μετέβη ὁ Μαυροκορδάτος πρὸς τὸν Καρατάσον εἰς Χώρας. Τὸν εὔρε λίαν χολωμένον καὶ ἀρνούμενον νὰ συντελέσῃ εἰς ἐκστρατείαν ὑπὸ τὸν *καραβοκύρη*, ὅπως ὠνόμαζε τὸν Σκούρτην. Ἡ ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἀπουσία τοῦ ὄπλαρχηγοῦ τούτου ἦτο στέρησις μεγάλη, διὰ τε τὴν στρατιωτικὴν ἐμπειρίαν καὶ ἀνδρείαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν ὑπ' αὐτὸν ὄπλαρχηγῶν καὶ τὴν ποιότητα καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν, τῶν πλείστων ἐμπειροπολέμων καὶ ὑπὲρ τοὺς 600 (ἂν καὶ κατὰ τοὺς μισθοδοτικὸς καταλόγους ὑπερέβαινον τοὺς 800). Ὁ Μαυροκορδάτος καὶ τοὶ κεκμηκῶς ἐκ τῶν κόπων, τῶν ὀδοποριῶν, τῆς ἀύπνιας, ἠγωνίσθη ἐπὶ δύο ὥρας ἵνα μεταπεισῇ τὸν Καρατά-

σον, ἀλλ' ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους τοσοῦτον ἰσχυρὰ πειθῶ του δὲν ἴσχυσε νὰ μεταβάλῃ τὴν παραδειγματικὴν ἰσχυρογνωμίαν τοῦ γέροντος ἀρχηγοῦ τῶν Ὀλυμπίων. Συγκατετέθη μόνον αὐτὸς ν' ἀποστείλῃ τριακοσίους στρατιώτας εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κρεμυδίου. Ὁ Καρατάσος ἐλογίζετο μεταξύ τῶν ὄπλαρχηγῶν τῶν τὰ μάλιστα ἀγαπῶντων καὶ σεβομένων τὸν Μαυροκορδάτον· ἀλλ' ἡ ἐκλογή τοῦ Σκούρτη ὡς ἀρχηγοῦ τὸν κατεπύκρνε τοσοῦτον, ὥστε οὔτε ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Μαυροκορδάτου ἠνείχετο ν' ἀκούσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς ἀρχηγοῦ. — Τὴν πρωίαν τῆς 7 Ἀπριλίου ὁ κρότος συντόνου κανονοβολισμοῦ ἐρχόμενος ἐκ τῆς θέσεως τοῦ στρατοπέδου ἐπέβαλεν εἰς ἄκραν ἀνησυχίαν τὸν Μαυροκορδάτον. Τὸ σχέδιόν του περὶ νέας τοποθετήσεως δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκτελεσθῆ· ἡ θέσις τοῦ Σκούρτη ἦτο λίαν ἀδύνατος· ἐφοβείτο μήπως προλαβῶν ἐκτοπίσῃ αὐτὸν ὁ Ἰμπραϊμης. Δυστυχῶς οἱ φόβοι του ἐπαλήθευσαν· τὸ ἐν Κρεμυδίῳ στρατόπεδον διελύθη, ὁ δὲ Μαυροκορδάτος κατελυτήθη, διότι, ὡς μοι ἔλεγε, μικρὰ ὑπῆρχεν ἐλπίς ὅτι ἡ πρόοδος τοῦ ἐχθροῦ ἤθελε τοῦ λοιποῦ ἀναχαιτισθῆ μετὰ τὴν διάλυσιν τοιοῦτου στρατοπέδου, συγκειμένου κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων σωμάτων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Αὐθημερὸν ἀνεχώρησε μετὰ μεσημβριαν ὅπως εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ πολιορκουμένου Νεοκαστροῦ, παρέλαβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ διακοσίους πιστοὺς Ἀρκάδας. Ἡ πορεία αὕτη ἦτο πλήρης κινδύνων. Τὸ ἐχθρὸν ἰππικὸν ἐπροχώρει πανταχόθεν καὶ ἀκωλύτως μέχρι τῶν ὑπωρείων. Ὅταν κατέβημεν εἰς τὴν πεδιάδα, ἡ ὑπόψια μήπως ἀπαντηθῶμεν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ὁ ὑπερβολικὸς φόβος τοῦ ἰππικοῦ ἐν εἶχον οἱ ὄπλαφόροι τῆς συνοδείας, παρέστησαν τοὺς κύρακας ὡς ἐχθροὺς ἰππεῖς εἰς τὴν ὄρασιν τῶν προπορευομένων· αὐτοὶ δὲ παράκρυτα ὀπισθοδρομοῦντες καὶ φωνάζοντες «Καβαλαρία, καβαλαρία» μᾶς παρέσυρον ἅπαντας μέχρι τῶν κορυφῶν τῶν πλησιεστέρων λόφων. Αἱ ἐπιπλήξεις τοῦ Μαυροκορδάτου πρὸς τοὺς αἰτίους τοῦ κωμικοῦ τούτου ἐπεισοδίου καὶ ἐμπαιγμοὶ τῶν ἄλλων ἔκαμαν τὴν πρωτοπορείαν νὰ μὴ ἀπατάται τόσον εὐκόλα. Ἀπ' οὗ δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν τοῦ λιμένος τοῦ Νεοκαστροῦ ὁ Μαυροκορδάτος ἐπιβὰς ἐπὶ λέμβου τινός τῶν ἐν τῷ λιμένι σταθμευόντων ἐξ ἑλληνικῶν πολεμικῶν πλοίων, εἰσῆλθεν εἰς τὸ φρούριον. Οἱ πολιορκούμενοι τὸν ὑπεδέχθησαν μετ' ἀπεριγράπτου ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ αὐθημερὸν μετὰ τὴν ἐν Κρεμυδίῳ μάχην καὶ διάλυσιν τοῦ στρατοπέδου ἐμφανίσθη του ἦτον ἀπροσδόκητος καὶ λίαν ἐνθαῤῥυντικὴ. Ἐξήτασε τὰς ἀνάγκας τῶν πολιορκουμένων, ἐπεσκέφθη τοὺς τραυματίας, περιήλθε τὸ φρούριον, περιεργάσθη ἐπὶ ἰκανὴν ὥραν τὸ στρατόπεδον τῶν πολιορκητῶν καὶ ἐξῆλθε μετὰ ταῦτα ἐπιβὰς

ἐπὶ τῆς λέμβου. Ἀπ' οὗ δὲ ἐπεσκέφθη τὸν Τσαμαδόν, μοίραρχον τοῦ στολισκου, ἐπανῆλθε διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἰς Χώρας, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὴν κωμόπολιν τῆς Μεσσηνίας τὴν Σκάλαν, ὅπου ἐκ Τριπόλεως εἶχε μεταβῆ ὁ Πρόεδρος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Μαυροκορδάτου. Ἐκεῖ διέμεινεν ὀλίγας ἡμέρας καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ Προέδρου εἰς Καλάμας.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ὁ Ἰβραὶμ πασᾶς ἐμελέτα ἀπόβασιν κατὰ τῆς Σφακτηρίας. Ἡ εἶδησις αὕτη ἦτο λίαν σπουδαία, διότι, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς νήσου ταύτης, τὸ Νεοκαστρον καὶ ἐνεκα τῆς ὑποκειμένης ὑπ' αὐτὴν θέσεως του καὶ διότι ἀπεκλείετο τότε καὶ ἐκ θαλάσσης, ἤθελεν ἀναποφεύκτως παραδοθῆ. — Καὶ πάλιν λοιπὸν ἐκρίθη ἀναγκαία ἡ παρουσία τοῦ Μαυροκορδάτου εἰς τὸ σταθμὸν τῆς μάχης. Τὴν ἐπιούσαν τῆς εἰς Καλάμας μεταβάσεώς του, 25 Ἀπριλίου, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ Πετρόμπετη περὶ τὸ ἑσπέρασ. Ἀπ' οὗ δὲ ἐδείπνησε μετ' αὐτοῦ ἐν Νησίῳ ἐξηκολούθησε διὰ νυκτὸς τὴν πορείαν του. Εἶχε δὲ πρὸς συνοδείαν του τὸν ὄπλαρχηγὸν Κατζαρόν μετὰ 80 ἐκλεκτῶν ἀνδρῶν ὡς ἰδιαιτέρων αὐτοῦ φρουρᾶν καὶ ἐν σῶμα Κρητῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐπαπειλουμένης Σφακτηρίας. — Ἡ νυκτερινὴ αὕτη ὁδοπορία ἐγένετο μετὰ πολλῆς προφυλάξεως, διότι οἱ ἐχθροὶ, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ στρατοπέδου, γενόμενοι τολμηρότεροι, περιήρχοντο τὰ πέριξ τοῦ Νεοκαστροῦ μέρη μέχρι ἀποστάσεως δύο καὶ τριῶν ὠρῶν. Δὲν ἦτον ὅθεν δυνατὸν νὰ διέλθωμεν τὸν τόπον αὐτὸν τὴν ἡμέραν· ἀλλὰ τὸ σκότος καὶ πάλιν νέους κινδύνους ἐγένετο διὰ τὴν φαντασίαν τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐβασανίζετο ἡ ὑπομονὴ τοῦ Μαυροκορδάτου, σπεύδοντος νὰ φθάσῃ τὸ ταχύτερον. Ἀδιακόπως δὲ ἐπέπληττε τοὺς προπορευομένους καὶ τοὺς διέταττε νὰ προβαίνωσι ταχέως καὶ μετὰ θάρρους. Τέλος πάντων ἦτον ἐτι σκότος ὅτε ἐφθάσαμεν ἐπὶ τῶν Παλαιῶν Ναβαρίνων. Εἰδοποιηθεὶς περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Μαυροκορδάτου ὁ Ἐπίσκοπος Μεθώνης, ὅστις ὑπερησπίζετο τὴν ἐκ φύσεως ὀχυρωτάτην αὐτὴν θέσιν μετ' ἐν σῶμα Ἀρκάδων, τὸν ὠδήγησε μέχρι τῆς σκηνῆς του καὶ τὸν ἐδέχθη μετὰ πλείστης χαρᾶς καὶ περιποιήσεως. Μόλις εἶχε κατακλιθῆ πρὸς ἀνάπαυσιν ὅτε ἠναγκάσθη νὰ τῷ ἀναγγεῖλω ὅτι τάγματα Ἀράβων ἐφάνησαν διευθυνόμενα κατὰ τῆς θέσεως ταύτης, μετ' ὀλίγον δὲ ἤρχισε καὶ ἀκροβολισμὸς μεταξύ τῶν Κρητῶν τῆς συνοδείας καὶ τῶν Τουρκαλβανῶν ἀτάκτων. Ἡ προσβολὴ αὕτη ὡς ἐφάνη ἐκ τῶν ὑπέρτερων, ἦτον ἀντιπερισπασμὸς, ὅπως ἐμποδισθῆ ἡ ἀποστολὴ στρατιωτῶν ἐκ τῆς θέσεως ταύτης εἰς τὴν Σφακτηρίαν. Ἀμέσως ὁ Μαυροκορδάτος ὑποπτεύθη ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐμελλε νὰ προσβληθῆ ἡ νῆσος, ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους καὶ διευθύνας τὸ τηλεσκόπιόν του πρὸς τὸ

πέλαγος «—Μοὶ φαίνεται, μὲ εἶπεν, ὅτι διέκριναι ἰστοὺς πλοίων πρὸς νότον· ἐλπίζω νὰ ἦναι ὁ Μικαούλης.» Τῷ ὄντι μετ' ὀλίγον ἐβεβαιώθημεν ὅτι ἦτον ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, συγκείμενος ἐξ εικοσιδύο μόνον πλοίων. Τηλεσκοποῦντες δὲ πάντοτε παρετηρήσαμεν ἕτερα πλοία προχωροῦντα κατόπιν τῶν πρώτων, μεγάλα καὶ πολλὰ, ὑπὲρ τὰ ἐβδομήκοντα. Ὁ Μαυροκορδάτος, βέβαιος ὅτι ἦσαν ἐχθρικά, κατέβη εὐθὺς εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐπέβη ἐπὶ τοῦ Ἀρεως, κυβερνωμένου, ὡς προείπον, ὑπὸ τοῦ Τσαμαδοῦ, μοίραρχου. — Ἀμα τὸν εἶδε τὸν ἠρώτησε τί φρονεῖ περὶ τῆς ἀποβάσεως τοῦ ἐχθροῦ. «—Ἐλπίζω, ἀπεκρίθη ὁ Τσαμαδός, ὅτι θὰ τὸν ἐμποδίσῃ ὁ Ναύαρχος. Ὁ ἄνεμος εἶναι σφοδρὸς, ἄς προγευθῶμεν ὀλίγον καὶ ἔπειτα μεταβαίνομεν εἰς τὴν Σφακτηρίαν. Θὰ γενῶ σήμερον στεριανός.»

Μόλις εἶχομεν ἀρχίσει τὸ πρόγευμα ὅταν εἰσελθὼν εἰς τῶν ναυτῶν ἀνήγγειλεν εἰς τὸν πλοίαρχόν του ὅτι ὁ ἐχθρὸς στόλος πλησιάζει, ὁ δὲ Ναύαρχος εὐρίσκειται ὑπὸ τὸν ἄνεμον πρὸς τὴν νῆσον Πρώτην. «—Ὁ ἄνεμος ἐξακολουθεῖ νὰ ἦναι σφοδρὸς;» ἠρώτησεν ὁ Τσαμαδός. — Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ ναύτης. Τότε στραφεὶς ὁ Τσαμαδός πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον, «—Δὲν κάμνει σήμερον ἀπόβασιν ὁ Ἰμπραϊμης, εἶπε· τὴν νύκτα θ' ἀναγκασθῆ ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπ' οὗ ἔχει τὸν Μικαούλην πλησίον του.» Ἐξηκολούθησαμεν νὰ τρώγωμεν ὅταν ἐκ δευτέρου εἰσελθὼν ναύτης ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ ἄνεμος δὲν εἶνε πολὺ σφοδρὸς, καὶ ὅτι αἱ λέμβοι ρίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀρπάσας τότε τὸ τρομπόνι του ὁ Τσαμαδός καὶ κρεμάσας τὸ ξιφὸς του «—Εἶναι ὦρα, εἶπεν, ἄς περάσωμεν εἰς τὴν Σφακτηρίαν.» Ἀπ' οὗ ἀπέβησαν καὶ οἱ δύο ἡμῶν μετὰ τινῶν στρατιωτῶν ἐπὶ τῆς νήσου, ὁ μὲν Τσαμαδός διευθύνθη πρὸς τὸ ὄχυρωμα τὸ ὑδραϊκόν, ὁ δὲ Μαυροκορδάτος πρὸς τὸν Ἀναγνωσταρᾶν, ἀρχηγὸν τῶν ἐν Σφακτηρίᾳ στρατιωτῶν. Σωμάτων καὶ ὑπουργῶν ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν. Παρατηρήσας δὲ ὅτι πολὺ ὀλίγοι ἦσαν οἱ περὶ αὐτὸν ὄπλαφόροι, ἔμαθε παρὰ τοῦ ἰδιοῦ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τοῦ μεγάλου κινδύνου ὅτι ἐκ τῶν ἐπτακασίων, οὓς ὑπεσχέθη νὰ στρατολογήσῃ ἐκ τῆς ἐπαρχίας του καὶ ἔλαβε πρὸς τοῦτο διαταγὴν, εἶχε δεκαεπτὰ μόνον, ἐδικαιολογεῖτο δὲ λέγων ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ συμπληρώσῃ τὸν ἀριθμὸν ὅλον καὶ ὅτι οἱ πλεῖστοι ἐλείποντακτῆσαν. Ὁ Μαυροκορδάτος, ἀκούσας ταῦτα, ἠγανάκτησε τὰ μέγιστα. Παρατηρήσας ὁ Ἀναγνωσταρᾶς τὴν ἠγανάκτησίν του τῷ λέγει «—Τὸ ξεῦρεται, ἐκλαμπρότατε, τέτοιοι εἶνε οἱ στρατιωταὶ μας, τοὺς τρώγει τὸ φεγγάρι, ἀλλοίμονον σ' ἐμᾶς ποῦ ἐντροπιάζομεθα καὶ χανόμεθα τοῦ κάκου.» Τῷ ὄντι ὁ δυστυχὴς ἐφονεύθη.

Ὅπως περίλυπος ὁ Μαυροκορδάτος μετέβη ἐκεῖθεν εἰς τὰς ἀριστεράς θέσεις, δὲν εὔρε δὲ αὐ-

τὰς ἰκανῶς ὑπερασπιζόμενας· ἀπομακρυνθεὶς ἐκεῖθεν μοὶ λέγει καθ' ὁδόν «—Ἰδοὺ πόσον ἡ Κυβέρνησις ἀπατάται εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς ὡς πρὸς τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις τῆς κατὰ τοὺς μισθοδοτικὰς καταλόγους ἐνόμιζεν ὅτι, ἐκπίπτουσα τὸ ἡμισυ ἐξ αὐτῶν, ἤθελεν ἔχει χιλίους πεντακοσίους πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Σφακτηρίας, καὶ ἄμως δὲν ὑπολογίζω οὔτε ὀκτακοσίους.» — Ἐν τούτοις τὰ πλησιέστερα τῶν ἐχθρῶν πλοίων ἐπλήρουν τὰς λέμβους τῶν ἐκ στρατιωτῶν, αἱ δὲ δώδεκα φρεγάται ἦσαν μακρὰν, ὑπερασπιζόμεναι τὴν ἀπόβασιν κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου εὐρισκομένου πλησίον τῆς Πρώτης.

Ὁ Μαυροκορδάτος ἤθελε νὰ μεταβῆ καὶ πρὸς τὰς δυτικὰς θέσεις ὅπως ἐπισκεφθῆ καὶ αὐτάς, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον καιρὸς, διότι αἱ λέμβοι ἐπροχώρουσαν πρὸς τὴν παραλίαν. Εὐρέθη τότε εἰς τὴν θέσιν τὴν κεντρικὴν ὑπερασπιζομένην ὑπὸ ἑκατὸν περίπου Φαναριτῶν· ἡ φυσιογνωμία των, ἡ ἀνησυχία των, αἱ κραυγαὶ των αἱ ὑβριστικαὶ κατὰ τῶν Ἀράβων, δῆθεν περιφρονούντων αὐτοὺς, προέδιδον ὅτι ἦσαν διατεθειμένοι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν θέσιν των. Ἐκεῖ πλησίον ἴστατο ὁ κόμης Σάντα Ῥόζας μεμονωμένος μετὰ τοῦ ὑπηρετοῦ του, ὀπλισμένου καὶ τούτου ὡς ὁ κύριός του μετὰ δίκανον τουφέκιον, μετὰ ζευγὸς πιστολιῶν καὶ ἐν ξίφος. Ὁ Μαυροκορδάτος πλησιάσας πρὸς αὐτὸν τὸν παρεκάλεσεν ἐνθέρμως ν' ἀπομακρυνθῆ· ἐκεῖθεν, ἐνθα εὐρίσκετο ἀνωφελῶς ἐκτεθειμένος εἰς βεβαίαν αἰχμαλωσίαν ἢ θάνατον. — «Εἶμαι ἀποφασισμένος ν' ἀποθάνω, εἶπε γαλλιστί, καὶ διὰ τοῦτο μένω ἐδῶ.» — Ἀποχαιρετίσας τότε αὐτὸν ὁ Μαυροκορδάτος ἀνέβη ἐπὶ τινος ὑψώματος ἄνωθεν τῆς θέσεως ταύτης. Αἱ σφαῖραι τῶν πλοίων, διευθυνόμεναι ὑψηλά, διὰ τὸν φόβον μὴ προσβάλλωσι τὰς λέμβους προχωρούσας πρὸς τὸ παράλιον ἐσύριζον πέριξ ἡμῶν ἀδιακόπως, καὶ πολλαὶ ἐπιπτον πλησιέστατα, ἀλλ' ἐκ τοῦ σημείου τούτου ἦτο δυνατόν νὰ βλέπη τις τὰς θέσεις ὅλας. Ἀπασαὶ προσεβλήθησαν ταυτοχρόνως, καὶ ἐκ μὲν τῶν ἄλλων θέσεων ἡ ἀντίστασις ἐφαίνετο ἐπίμονος, διότι αἱ πρῶται λέμβοι εἶχον ἀποκρουσθῆ, ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Φαναρίται, κενώσαντες ὅλοι ἡμῶν καὶ ἀσκόπως τὰ τουφεκία των, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, ἀμα αἱ πρῶται λέμβοι ἐπλησίασαν εἰς ἀπόστασιν πλεον τῶν 100 βημάτων, διὰ τὸ ὀλίγον βάθος καὶ τὰς ὑφάλους, οἱ δὲ Ἀραβες ἐρρίπτοντο εἰς τὴν θάλασσαν, ἠτις ὑπερέβαινε τὰς ζώνας των.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς θέσεως ταύτης δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀνθῆξωσιν αἱ ἄλλαι, διότι προσεβάλλοντο καὶ ἐκ τῶν νώτων ὑπὸ τῶν καταδιωκόντων τοὺς Φαναρίτας. Ἦτο πλέον παντὴ μάταιον καὶ ἀνωφελές νὰ διαμείνῃ ὁ Μαυροκορδάτος ἐπὶ τῆς νήσου, ἢς ἡ ἄλωσις ἐφαίνετο ἤδη βεβαία.

διό διευθύνθη πρὸς τὸν λιμένα στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ βραχίονός μου, διότι ἐδυσκολεύετο νὰ ὑδαπορῆ ἐλευθέρως, ὡς λίαν κεκμηκώς διατελῶν καὶ φέρον μάλιστα ὑποδήματα εὐρωπαϊκὰ. Ἄλλ' ἢ ὑποστήριξις μου ἦτον ἀσθενής καὶ δὲν ἤθελα τὸν σώσει μέχρι τέλους ἐκ τῆς καταδιώξεως τῶν ἐχθρῶν, μολονότι ἦσαν εὐτυχῶς Ἄραβες οἱ καταδιώκοντες καὶ οὐχὶ Ἄλβανοί, ἐὰν δὲν μᾶς ἀπῆντα ὁ φρούραρχός του Κατσαρός, μετὰ τῶν βωμακίων στρατιωτῶν του, οἵτινες τὸν ὑπεστήριξαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν μέχρι τοῦ λιμένος, ἐντεῦθεν δὲ ἐπέβη ἐπὶ τοῦ Ἄρεως¹.

Ἡ μοιραρχίς αὕτη ἦτον ἐτοιμὴ πρὸς ἀπόπλου, περιέμενε δὲ μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ τὴν ἄφιξιν τοῦ κυβερνήτου της. Ἄλλὰ παρατήρησας μετ' ὀλίγον ὁ πρῶτος τῶν ναυτῶν, ὁ Δοστρόμπος, ὅτι οἱ ἐχθροὶ εἶχον προχωρήσει μέχρι τοῦ παραλίου, ὁ δὲ Τσαμαδός δὲν ἐφαίνετο, ἀρπάσας ὡς ἐξω φρενῶν τὴν κανδυλήθραν τοῦ εἰκονοστασίου ἐδραμε πρὸς τὴν πυριτοθήκην, καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὸν ἐμποδίσῃ οὐδὲ ἡ παρουσία αὐτοῦ τοῦ Μαυροκορδάτου, ἐὰν δὲν τὸν ἠπάτων ὅπως τὸν ἀποτρέψωσι τῆς προμερῆς αὐτῆς ἀποφάσεώς του, διότι ἐπανήρχετο πάντοτε, πείθοντας ὅτι ἐσώθη ἐπὶ τῆς Ἰονικῆς γολέττας, ἧτις εὐρέθη ἐν τῷ λιμένι, εἶχε δὲ ἐξέλθει διὰ τοῦ μικροῦ στομίου πρὸ ὀλίγου.

Ἐν τούτοις ἐκ τῶν καταδιωκόμενων Ἑλλήνων τινὲς μὲν κολυμβῶντες, τινὲς δὲ διὰ τῶν λήμβων, ἐπέβησαν ἐπὶ τοῦ Ἄρεως, ἐν οἷς καὶ ὁ Σαχτούρης, ὁ γενναῖος φρούραρχος τοῦ Νεοκάστρου, ὅστις εἶχε δραμεὶ ἐκ τοῦ φρουρίου μετὰ τινων στρατιωτῶν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Σφακτηρίας, δὲν ἠδυνήθη δὲ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν θέσιν του καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἀράβων. Τὰ πέντε ἕτερα πλοῖα τῆς ναυτικῆς αὐτῆς μοίρας ἐξῆλθον τοῦ λιμένος πρὸ τῆς ἀποβάσεως. Ἡ ἐξοδος ὅθεν τοῦ Ἄρεως ἦτο λίαν ἐπικίνδυνος, διότι ὁ ἐχθρικός στόλος εἶχεν ἤδη περιζώσει τὸ στόμιον τοῦ λιμένος, αἱ δὲ γνώμαι τῶν ναυτικῶν ἦσαν διηρημέναι, τῶν μὲν θεωρούντων ἀσφαλῆστέραν τὴν διάβασιν τοῦ πλοίου, ἐὰν ἤθελε διευθυνθῆ μὴ ἀπομακρυνόμενον τῆς παραλίας, ἄλλοι δὲ, ἐν οἷς καὶ ὁ Σαχτούρης πρῶτος, ὑπεστήριζον τὴν ἐναντίαν γνώμην, διὰ τὸν φόβον μήπως εὐρεθῆ ὑπὸ νηγεμίαν τὸ πλοῖον καὶ τότε ἡ ἄλωσις του ἤθελεν εἶναι ἀναπόδραστος. Παραδεχθέντος καὶ τοῦ Μαυροκορδάτου τὴν γνώμην ταύτην, ἐδόθη ἡ κυβέρνησις τοῦ πλοίου εἰς τὸν Σαχτούρη.

Ὡς ἦτον ἐπόμενον, ὁ Ἄρης προβαίνειν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐχθρικών πλοίων προσεβάλλετο πανταχόθεν. Ἐνῶ δὲ ὁ Μαυροκορδάτος, μεταβὰς

πρὸ μικροῦ εἰς τὸν θαλαμίσκον τοῦ κυβερνήτου, ἐκάθητο ἐπὶ τῆς κλίνης, σφαῖρα κανονίου, εἰσδύσασα διὰ τοῦ φεγγίτου, διεπέρασε, πλησιέστατα αὐτοῦ, τὸ σανίδωμα ἐφ' οὗ ἐστήριζε τὴν κεφαλὴν του. Ἐντρομοὶ δραμόντες τὸν εὐρομεν ἀτάραχον ἐν τῇ αὐτῇ θέσει καὶ μειδιῶντα. Ἀφοῦ δὲ ἐξῆλθον οἱ ἄλλοι, μοὶ λέγει: «—Ἐτρόμαξες, ἐξά—» δελφε, μήπως ἡ σφαῖρα μ' ἐπέτυχεν; ἄμποτες » νὰ ἐγίνετο τοῦτο ποτὲ δὲν ἀπηλπίσθην ἄχρι » τοῦδε, ἀλλ' ἤδη εἶμαι ἀπηλπισμένος· τὸ στρα— » τόπεδον τοῦ Κρεμμυδίου διελύθη ὡς ἰστός ἀρά— » γνης, ὅλα τὰ σώματα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος » ἐξῆλθον τῆς Πελοποννήσου καὶ δὲν ἐπανέρχον— » ται βεβαίως. Ὁ Ἰβραήμης κατώρθωσε νὰ κυ— » ριεύσῃ διὰ τοῦ στόλου του τὴν Σφακτηρίαν » ἐνώπιον τοῦ Μισοῦλη, τὸ Νεόκαστρον ἀμέσως » παραδίδεται. Ὁ ἐχθρὸς δύναται ἀκωλύτως νὰ » διαβῆ ὅλην τὴν Πελοπόννησον καὶ νὰ ἔλθῃ » ἔμπροσθεν τοῦ Ναυπλίου. Κάλλιον νὰ μ' ἐπε— » τύγχανεν ἡ σφαῖρα.»

Ἐν τούτοις ὁ Ἄρης, κατακερλαιτισμένος καθ' ὅλα του τὰ μέρη, τοὺς ἰστούς, τὰ ἰστία, τὸ πηδάλιον, εἶχεν ἤδη ἀπομακρυνθῆ τῶν πολλῶν καὶ δυνατῶν πλοίων, ὁ ἥλιος ἦτο περὶ τὴν δύσιν του, ὑπῆρχε δ' ἐλπίς ὅτι ὁ Ἄρης ἤθελε σωθῆ, ὅτε αἴρνης προσβληθεὶς ἐγγύτατα μετ' ἐπιμονῆς μεγάλης ὑφ' ἐνός βρικίου πλήρους στρατοῦ καὶ ναυτῶν εὐρωπαϊστῶν ἐνδεδυμένων, ὀλίγον δὲ μακρύτερον καὶ ὑπὸ ἄλλων, καὶ ἀρχίσαντος ζωηροῦ τουφεκισμοῦ μεταξύ τῶν δύο, ἐκινδύνευε νὰ κυριεύθῃ. Τότε ὁ Μαυροκορδάτος λαβὼν ἐν ἐκ τῶν τυχόντων πιστολίων, προτρέπων καὶ ἡμᾶς νὰ κάμωμεν τὸ αὐτὸ, ἵστατο ἐπὶ τῆς πυριτοθήκης ἑτοιμὸς νὰ πυροβολήσῃ ἐντὸς αὐτῆς, ἀμα ἤθελε προσκολληθῆ τὸ βρικιον εἰς τὸν Ἄρη. Ἡ ἀπόφασις αὕτη εἰς ἡν συγκατετέθησαν ἅπαντες καὶ ἧτις διεδόθη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἦτο δὲ ἡ ἀπάντησις πρὸς τοὺς ἐχθρούς, προσκαλοῦντας νὰ παραδοθῶμεν, ἀπεμάκρυνε πάραυτα αὐτούς. Ὁ ἥλιος ἔδωε τὴν στιγμήν ταύτην, τὰ πέντε ἑλληνικὰ πλοῖα ἤρχοντο εἰς βοήθειαν τοῦ Ἄρεως, καὶ ἐν μὲν ἐξ αὐτῶν τὸν ἔσυρε μὴ δυνάμενον πλέον νὰ κινήθῃ, ὁ δὲ Μαυροκορδάτος, ἐπιβὰς ἐπὶ ἐνός τῶν ἄλλων τεσσάρων, μετέβη εἰς Ἄλμυρον, ὅπου διέμενεν ὁ πρόεδρος Κουντουριώτης· ἐντεῦθεν δὲ ἀμφότεροι μετέβησαν εἰς Ναύπλιον.

Ἐκτοτε τὴν ἀνάγκην τῆς αὐξήσεως τοῦ τακτικοῦ σώματος ἠσθάνθησαν ἅπαντες· ὁ δὲ ἀνεκαθεν ὑπὲρ τῆς γνώμης ταύτης κεκηρυγμένος Μαυροκορδάτος, κρίνων τὴν εὐκαιρίαν ἀρμοδιωτάτην, ἔχων δὲ καὶ τὴν πρόθυμον καὶ ἰσχυρὰν συνδρομὴν τοῦ προέδρου Γεωργίου Κουντουριώτου, ὑπέβαλεν εὐθύς μετὰ τὴν εἰς Ναύπλιον μετάβασιν του ὑπὸ τὴν ἐπιψήφισιν τῆς Βουλῆς τὸν διορισμὸν τοῦ Φαβιέρου ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ Σώμα-

¹ Τὸ ἐνδοξον τοῦτο πλοῖον τοῦ ἀγῶνος, ἀνακαινισθὲν πρὸ ὀλίγου χρόνου, διατηρεῖται μέχρι τοῦ νῦν χρησιμεύον ὡς ναυτικὴ σχολή.

τος, τὸν περὶ στρατολογίας αὐτοῦ νόμον καὶ τὴν ἐκποίησιν μέρους ἐκ τῶν ἐθνικῶν κτημάτων διὰ μόνας τὰς χρείας τοῦ τακτικοῦ σώματος. Τότε μοὶ εἶπε: «Συνεφωνήσαμεν ὅσοι ἐκ τῶν προκρίτων ἔχομεν συγγενεὶς ἐν ἡλικίᾳ διὰ τὴν τακτικὴν ὑπηρεσίαν, νὰ τοὺς ἐγγράψωμεν εἰς τὸ » τακτικόν, ὅπως δώσωμεν τὸ παραδειγμα, ἐλή— » νθησαν δὲ μέτρα σύντονα ὑπὲρ τῆς αὐξήσεως » καὶ συντηρήσεως αὐτοῦ. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι » καὶ σύ θέλεις τὸ κάμει προθύμως.» Ὁ Μαυροκορδάτος προέβλεπεν ἀναμφιβόλως ὅτι ἡ ὑπὲρ τῆς τακτικῆς δυνάμεως τοσαύτη μέριμνά του ἤθελε ψυχράνει τὴν φιλίαν τινῶν ἐκ τῶν ὀπλαρχηγῶν, ἰδίως δὲ τῶν Σπερσελλαδιτῶν, πρὸς ὄφελος τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων του, οἵτινες ἦσαν ἑτοιμοὶ νὰ ὑποβάλωσι τὴν ψυχρότητα ταύτην. Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνη ἡ περίστασις αὕτη τοῦ πολιτικοῦ του βίου, ἧτις ἀπεδείκνυε τὴν αὐταπάρνησιν τοῦ ἀνδρὸς χάριν τοῦ κοινῆ συμφέροντος. Ὁ Φαβιέρου, ἐννοῶν καὶ ἐκτιμῶν τὴν θυσίαν ταύτην, ἀφωσιώθη εἰς τὴν φιλίαν τοῦ Μαυροκορδάτου, οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμήν ἀλλοιωθεῖσαν ἐκ τῆς προτιμῆσεως ἢ οὗτος ἐδίδεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν, ὅπερ εἰς τὸν Φαβιέρου ὡς Γάλλον δὲν ἤρεσκε· διότι ἦτο βέβαιος ὅτι ἡ φιλοπατρία του καὶ οὐχὶ κομματικὸς σκοπὸς ὑπεγόρευε τὴν προτιμῆσιν ταύτην. Πάντοτε τὸν ἤκουον ὁμιλοῦντα μετ' ἐνθουσιασμοῦ περὶ τοῦ Μαυροκορδάτου μετὰ δὲ τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων τούτου, καίτοι γαλλοφρονούντων, οὐδεμίαν εἶχε σχέσιν. Εὐχαριστεῖτο δὲ ὁ Φαβιέρου ἀκούων ὅτι ὁ ἀκριβέστερος γνώμων τῆς πατριωτικῆς καὶ συνετῆς πολιτικῆς τοῦ Μαυροκορδάτου ἦτον οἱ πολιτικοὶ αὐτοῦ φίλοι, διότι οἱ πλείστοι αὐτῶν ἦσαν ἀληθῶς ἐκ τῶν μᾶλλον φιλονόμων, ἐκ τῶν μᾶλλον φίλων τῆς ταξέως μεταξύ τῶν προκρίτων τοῦ τόπου, τῶν ὀπλαρχηγῶν, τῶν λογίων καὶ τῶν φιλελλήνων.

(Ἐγρᾶφη κατὰ τὸ 1871 ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Γεωργίου Κρατζί.)

Ο ΑΛΛΟΚΟΤΟΣ ΦΟΝΕΥΣ

(Διήγημα ὑπὸ Edgar Poe.)

(Συνέχεια καὶ τέλος τῆς σελ. 191.)

Ἡ αὐλιος θύρα εἶχεν ἀφεθῆ ἀνοικτὴ καὶ ὁ ἐπισκέπτης εἰσῆλθε χωρὶς νὰ κρούσῃ τὸν κώδωνα, ἀνέβη δὲ πολλὰς βαθμίδας. Ἄλλ' εἶτα ἰφάνη ὅτι ἔστη ἐνδοιάζων, καὶ ἠκούσαμεν ὅτι κατῆλθε τινὰς βαθμίδας. Ὁ Δυπὲν ἔσπευσε πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἠκούσαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀνέβαινε πάλιν. Νῦν ὅμως δὲν ἐπιστράφη, ἀλλὰ προχωρήσας θαρραλέω βήματι, ἐκρούσε τὴν θύραν τοῦ ἡμετέρου δωματίου.

«Ἐμπρός!» ἐφώνησεν ὁ Δυπὲν μετὰ προσηνοῦς τόνου φωνῆς.

Ὁ ἀνὴρ εἰσῆλθεν. Ἦτο ὡς ἐφαίνετο ναυτικός— ὕψιλος, βωμακίος, μυώδης ἀνὴρ· ἡ φυσιογνωμία του ἤλεγχεν ἰταμότητα καὶ ἀφοβίαν, δὲν ἐνέπνευε ὅμως ἀντιπάθειαν, οὐδ' ἠγείρε προκατάληψιν κατ' αὐτοῦ· τὸ ἡμισυ πρόσωπόν του ἐκάλυπτε πυκνὸς μύσταξ καὶ παραγναθίδες. Ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα στερεὰν ράβδον ἐκ ξύλου δρυός, ἐφαίνετο δὲ ὅτι δὲν ἔφερεν ὄπλον τι κερμιμένον. Προσκλίνας ἀδεξίως, μᾶς ἐκαλησπέρισεν. Ὁ τόνος τῆς φωνῆς του ὁμοίωζε τῶν κατοίκων τοῦ Neufchatel, προέδιδεν ὅμως τὴν παρισιακὴν καταγωγὴν του.

— «Καθήσατε, φίλε μου, εἶπεν ὁ Δυπὲν. Ἐρχεσθε πιθανῶς διὰ τὸν οὐραγκουτάγκον; Τῆ ἀληθείᾳ σὰς ζηλεύω διὰ τὸ ζῶν· εἶνε ὠραῖον καὶ ἀναμφιβόλως μεγάλης ἀξίας. Πόσων ἐτῶν νὰ ἦνε;»

Ὁ ναυτικὸς ἀνέπνευσε ἐλευθέρως, ὡς ἀνακουφισθεὶς ἐκ μεγάλου βάρους, καὶ ἀπῆντησε θαρrouντως:

«Δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ προσδιορίσω ἀκριβῶς, ἀλλὰ μόλις θὰ ἦνε ὁ πύθκος τεσσάρων ὡς πέντε χρόνων. Τὸν ἔχετε ἐδῶ;

— Ὡ ὄχι! δὲν ἔχομεν ἐδῶ κατάλληλον μέρος διὰ νὰ τὸν φυλάζωμεν. Εὐρίσκεται εἰς τὸν σταῦλον ἐνός ἐνοικιαστοῦ ἵππων, εἰς τὴν ὁδὸν Δουβούργ, ἐδῶ πλησίον, καὶ δύνασθε νὰ τον πάρετε αὐριον τὸ πρωί. Ἢμπορεῖτε ὅμως νὰ ποδείξτε πῶς σεῖς εἴσθε ὁ ἰδιοκτήτης;

— Βέβαια ἠμπορῶ.

— Πολὺ λυπούμαι, ποῦ θὰ σας ἀποδώσω τὸ ζῶν.

— Δὲν ἔχω τὴν ἀπαίτησιν νὰ ὑπάγῃ χαμένος ὁ κόπος σας, κύριε, εἶπεν ὁ ἀνὴρ. Τοῦτο δὲν τὸ ἐπιθυμῶ καὶ εἶμαι πρόθυμος νὰ πληρώσω ἀμοιβὴν διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ ζῶου... δηλαδὴ ἀμοιβὴν ἀνάλογον.

— Τοῦτο εἶνε δικαιοῦτατον, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ φίλος μου. Ἄλλὰ τί νὰ ζητήσω ὡς ἀμοιβήν; Ἄφες νὰ σκεφθῶ ὀλίγον. Ἄ! ναι! Ὡς ἀμοιβὴν νὰ μοὶ διηγηθῆτε ὅλα, ὅσα εἰζεύρετε περὶ τοῦ ἐν τῇ ὁδῷ Μόργκ φόνου.»

Ὁ Δυπὲν εἶπε τοὺς τελευταίους λόγους ταπεινῆ τῆ φωνῆ καὶ πολὺ ἡσύχως. Ἐπίσης ἡσύχως ὑπῆγεν εἰς τὴν θύραν καὶ ἐκλείδωσεν αὐτήν. Εἶτα ἐξήγαγε πιστόλιον καὶ ἔθεσεν αὐτὸ ἀταράχως καὶ ἄνευ σπουδῆς ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Τὸ πρόσωπον τοῦ ναυτικοῦ ἐκοκκίνησεν, ὡς νὰ ἐπῆλθεν αὐτῷ ἀποπληξία. Ἀναπήδησε καὶ ἤρπασε τὴν ράβδον του. . . ἀλλὰ παραχρῆμα πάλιν κατέπεσε τρέμων καὶ κάτωχρος ἐπὶ τῆς ἐδρας του. Οὐδὲ λέξιν εἶδνατο νὰ διαρθρώσῃ τὸν ἐλυπήθην ἐκ καρδίας.

«Ταράττεσθε χωρὶς ἀνάγκην, φίλε μου, χωρὶς κάμμιν ἀνάγκην, εἶπεν ὁ Δυπὲν προσηνέστατα. Δὲν διανοούμεθα νὰ σας κάμωμεν κἀνὲν κακόν· σὰς δίδω τὸν λόγον μου ὡς ἐντίμου ἀνδρὸς καὶ

ὡς Γάλλου, ὅτι δὲν ἔχομεν σκοπὸν νὰ σας βλάψωμεν. Ἐγὼ ἐσχηματισμένην ἀκράδαντον πεποιθήσιν, ὅτι εἴθε ἀθῶος τοῦ ἐν τῇ ὑδῶ Μόργκ διαπραχθέντος στυγεροῦ ἐγκλήματος, ἂν καὶ δυσκόλως θὰ δυνήθητε νάρνηθῆτε, ὅτι εἴχετε καὶ σεις κἄπως τὸ μέρος σας. Ἐξ ὧσων εἶπον ἐπίσθητε βεβαίως ὅτι ἐγὼ εὔρον τρόπον νὰ λάβω ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τὸν τρόπον αὐτὸν οὐδὲ κἂν νὰ φαντασθῆτε δύνασθε. Τὰ πράγματα ἔχουσιν οὕτω: Οὐδὲν ἐπράξατε, ὅπερ ἐδύνασθε νὰ πούγητε, πάντως δὲ οὐδεμία ἀξιοποιῶν πρᾶξις σας ἐπιβαρύνει. Οὐδὲν ἠρπάσατε ἐκ τῆς οἰκίας, καίτοι ἐδύνασθε νὰ πράξητε τοῦτο ἀτιμωρητί. Ὅθεν δὲν ἔχετε ἀνάγκην νὰ ποικύψητε τίποτε. Ἀπ' ἐτέρου δέ, ὡς τίμιος ἄνθρωπος, ἔχετε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἴπητε ὅσα εἰξεύρατε, διότι εἰς ἀθῶος κατηγορεῖται διὰ τὸ ἐγκλημα, τοῦ ὁποίου τὸν αὐτοργὸν σεις γνωρίζετε.»

Ἐν ᾧ ὠμίλει ὁ Δυπέν, ὁ ναυτικός συνῆλθε βαθμηδὸν εἰς ἑαυτὸν, μόνον ἢ προτέρᾳ ἰταμότης αὐτοῦ ἐξέλιπε καθ' ὄλοκληρίαν.

«Ἔτσι νὰ ἔχω τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ! εἶπε μετὰ μικρὸν διάλειμμα. Θὰ σας διηγηθῶ ὅλα ὅσα εἰξεύρω, ἀλλὰ δὲν θὰ πιστεύητε οὔτε τὰ μισὰ ἀπὸ ὅσα θὰ σας εἶπω. Θὰ ἦνε ἀνοησία μου νὰ περιμένω νὰ τὰ πιστεύσετε. Καὶ ὅμως εἶμαι ἀθῶος, καὶ θέλω νὰ ξελαφρώσω τὴν καρδίαν μου καὶ ἄς πάθω ὅ τι πάθω!»

Ἡ ὁμολογία του ἦν ἐν συντόμῳ τοιαύτη: Πρὸ μικροῦ εἶχε ταξιδεύσει εἰς τὸ Ἰνδικὸν πέλαγος. Μέρος τοῦ πληρώματος, ἐν οἷς καὶ αὐτός, ἀπέβη εἰς Βόρνεον, καὶ ἐξέδραμε πρὸς διασκέδασιν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου. Τότε δὲ συνέλαβε μεθ' ἑνὸς συντρόφου του τὸν οὐραγκοτάγκον. Ὁ σύντροφός του ἀπέθανε καὶ οὕτω ἀπέμεινεν ἐκεῖνος μόνος κτήτωρ τοῦ ζώου. Ἀπ' οὗ κατὰ τὴν ἐπιστροφήν πολλὰ ὑπέφερον ἐκ τῆς ἀδαμάστου ἀγριότητος τοῦ θηρίου, κατάρθρωσε τέλος νὰ περιορίσῃ ἀσφαλῶς αὐτὸ ἐν τῇ ἰδίᾳ του κατοικίᾳ ἐν Παρισίῳ. Ὅπως δὲ μὴ προσελκύσῃ τὴν ὄχληράν περιεργίαν τῶν γειτόνων προσεπάθησε νὰ κρατῇ αὐτὸ ἐπιμελῶς ἀποκεκρυμμένον μέχρις ὅτου ἐπουλώσῃ ἐντελῶς μία πληγὴ τοῦ ποδός προερχομένη ἐκ σκόλοπος. Ἐσκόπει δὲ θεραπευθῆν νὰ τὸ πώλῃ.

Τὴν νύκτα ἢ μᾶλλον τὴν πρωΐαν τοῦ φόνου, ἐπανελθὼν ἐκ φιλικῆς συμποσίου, εὔρε τὸν πίθηκον ἐν τῷ ἰδίῳ του κοιτῶνι, ὅπου κατάρθρωσε νὰ εἰσχωρήσῃ ἐκ παρακειμένου δωματίου, ἐνθα ὑπελάμβανεν αὐτὸν ὁ ναυτὴς ἀσφαλῶς κεκλεισμένον. Κρατῶν τὸ ζυράφιον ἐν τῇ χειρὶ καὶ σαπωνισμένον ἔχων τὸ πρόσωπον, ὁ οὐραγκοτάγκος ἐκάθητο πρὸ τοῦ κατόπτρου, προσπαθῶν νὰ ξυρισθῇ· ἤθελε νὰ μιμηθῇ τὸν κύριόν του, ὃν πολλάκις ἴσως εἶδεν διὰ τῆς κλειθρίας κείροντα οὕτω τὸν πώγωνά. Περίτρομος, διότι εἶδε τὸσπ ἐπικίν-

δυνον ὄπλον εἰς τὰς χεῖρας ἀγριωτάτου θηρίου, ἱκανοῦ νὰ ποιῆσῃ χρῆσιν αὐτοῦ, ἔστη ὁ ἀνὴρ πρὸς στιγμὴν ἀμφιρρέπων καὶ ἀμηχανῶν. Ἐπειδὴ δὲ πάντοτε κατάρθου νὰ δαμάξῃ τὸ ζῶον διὰ μιᾶς μάστιγος, καὶ ὅτε ἀκόμη κατελαμβάνετο τοῦτο ἐκ θηριωδεστάτων ὁρμῶν, ἔτρεξε νάρπασῃ αὐτὴν. Ἀλλ' ἰδὼν ὁ οὐραγκοτάγκος τὴν μάστιγα ἐξῆλθε διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας τοῦ δωματίου, κατέβη τὴν κλίμακα καὶ ἐκ τινος παραθύρου, ὅπερ κατὰ δυστυχίαν ἦτο ἀνοικτόν, ἐπήδησεν εἰς τὴν ὁδόν.

Ὁ Γάλλος ἠκολούθησεν αὐτὸν ἐν ἀπογνώσει. Ὁ πίθηκος κρατῶν πάντοτε τὸ ζυράφιον ἐν τῇ χειρὶ, ἔστη ἐπὶ μικρὸν καὶ ἐχειρονόμει πρὸς τὸν διώκοντα, μέχρις ὅτου ἐπλησίασεν οὗτος· τότε δ' ἐπράπη πάλιν εἰς φυγὴν. Ἡ καταδιώξις ἐξηκολούθησεν ἐπὶ πολὺ. Αἱ ὁδοὶ ἦσαν ἔρημοι, ἐπειδὴ ἡ ὥρα ἦτο περὶ τὴν τρίτη μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Ὅτε ὁ φυγὰς ἐφθασεν εἰς τινὰ δρομίσκον ὅπισθεν τῆς ὁδοῦ Μόργκ, εἰλκυσεν αἴφνης τὴν προσοχὴν αὐτοῦ τὸ ἐν τῷ τετάρτῳ ὀρόφῳ τῆς οἰκίας τῆς κυρίας Λεσπαναὶ διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου ἀπαυγάζον φῶς. Ἐτρεξεν εἰς τὴν οἰκίαν, εἶδε τὸ σῶμα τοῦ κεραυναγωγῆ, ἀνεριχθῆ μετ' ἀπιστεύτου εὐκινήσιας, ἐδράξατο τοῦ φύλλου τοῦ παραθύρου, ὅπερ ἦτο καθ' ὄλοκληρίαν ἀνοικτόν, καὶ μετεωρισθεὶς δι' αὐτοῦ ἐπήδησεν εἰς τὸ δωματίον καὶ ἐπεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης. Πάντα ταῦτα συνέβησαν ἐν ἀκαρεῖ. Εἰσπηδήσας εἰς τὸ δωματίον ὁ οὐραγκοτάγκος ὤθησε πρὸς τὰ ἔξω πάλιν τὸ παραθυρόφυλλον.

Ὁ ναυτικός ἐχάρη ἅμα καὶ κατεταράχθη. Ἠλπίζε πλέον, ὅτι θὰ συλλάβῃ τὸ ζῶον, διότι ἀλλαχόθεν δὲν ἐδύνατο νὰ ἐκφυγῇ, ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦ σώματος τοῦ ἀλεξικεραίνου, οὗ πλησίον ἴστατο ἐκεῖνος. Ἀπ' ἐτέρου ὅμως εἶχε σπουδαίους λόγους ἀνησυχίας, φοβούμενος μὴ ὁ πίθηκος διαπράξῃ τι κακὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἐκ τῆς ιδέας ταύτης ὁρμώμενος ἀπεφάσισε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν διώξιν.

Ναυτικός ἀνὴρ δὲν ἔχει μεγάλην δυσκολίαν νὰ νάρρηξῃ εἰς τὸ σῶμα κεραυναγωγῆ· ὅτε ὅμως ἐφθασε πλησίον τοῦ παραθύρου, ἔστη ἀμηχανῶν. Τὸ μόνον ὅπερ ἐδύνατο νὰ κάμῃ, ἦτο νὰ κύψῃ πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ σῶμα, ὥστε νὰ βλέπῃ τὰ ἐν τῷ δωματίῳ. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη θέα ἐνέπλησεν αὐτὸν φρίκης καὶ ὀλίγον ἔλειψε νάφισσῃ τὸ σῶμα καὶ νὰ κρημισθῇ. Τότε ἴσα ἴσα ἠκούσθησαν αἱ περίτρομοι κραυγαί, αἱ ἐξεγείρασται τοῦ ὕπνου τοὺς ἐν τῇ ὑδῶ Μόργκ οἰκοῦντας. Ἡ κυρία Λεσπαναὶ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς, φοροῦσαι νυκτικὰς ἐσθῆτας, ἠσυχολοῦντο εἰς κατὰ ταξιν ἐγγράφων ἐν τῷ ἡδῆ μνημονευθέντι σιδηρῷ κιβωτίῳ, ὅπερ εἶχον τοποθετήσῃ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου. Ἦν δὲ τὸ κιβώτιον ἀνοικτόν, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐξαχθέντα ἐκείντο ἐπὶ τοῦ δαπέδου. Τὰ

θύματα θὰ ἐκάθηντο, ἔχοντα ἐτραμμένα τὰ νῶτα πρὸς τὸ παράθυρον, καὶ ὑπολογιζομένου τοῦ διαρρευσάντος χρόνου ἀπὸ τῆς εἰσπηδήσεως τοῦ πίθηκου καὶ τῆς ἀρχῆς τῶν κραυγῶν, δὲν παρετήρησαν αὐτὸν ἀμέσως. Πιθανῶς δ' ἐνόμισαν, ὅτι τὸ παράθυρον ἐκλείσθη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

Ὅτε ὁ ναυτικός ἐκίτταξεν ἀπὸ τὸ παράθυρον, τὸ γιγάντειον θηρίον εἶχεν ἀρπάσαι ἀπὸ τῆς λελυμένης κόμης τὴν κυρίαν Λεσπαναὶ καὶ μιμούμενοι τὰς κινήσεις κούρεως περιέφερε τὸ ζυράφιον περὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς. Ἡ κόρη λιποθυμήσασα, ἔκειτο ἐκτάδην χαμαὶ ἀκίνητος. Αἱ κραυγαὶ καὶ ἡ ἀντίστασις τῆς πρεσβυτίδος, αἰσθανομένης ἀποσπωμένης τὰς τρίχας τῆς κόμης, ἠρέθισαν τὸ ζῶον, καὶ αἱ κατ' ἀρχὰς πιθανῶς φιλοπαίγμονες προθέσεις αὐτοῦ μετεβλήθησαν εἰς ὀργὴν καὶ λύσσαν. Διὰ σθεναρὰς κινήσεως τοῦ μυώδους βραχίονος αὐτοῦ ἐχώρισε σχεδὸν καθ' ὄλοκληρίαν τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ κορμοῦ. Ἡ τοῦ αἵματος θεὰ ἐπηύξησε τὴν μανίαν αὐτοῦ. Τρίζον τοὺς ὀδόντας, μὲ σπινθηροβολοῦντας ὀφθαλμοὺς ὤρμησεν ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς κόρης, ἐνέπηξε τοὺς φοβεροὺς ὄνυχας του εἰς τὸν λαιμὸν αὐτῆς, καὶ τοὺς ἐκράτησε στερεῶς μέχρις οὗ τὴν ἀπέπνιξε. Τότε τὸ περιπατταῖνον βλοσυρὸν καὶ ἄγριον βλέμμα του ἠτένισε τυχαίως τὴν ἐκ φρίκης ἐμβρόντητον ὄψιν τοῦ κυρίου του. Ἡ λύσσα τοῦ ζώου, ἐνθυμηθέντος ἴσως τὴν ἀπειλητικὴν μάστιγα, μετεπράπη παραχρῆμα εἰς φόβον. Συνειδὸς ὅτι διέπραξεν ἀξιοποιῶν, ἐζήτησε νὰ ποικύψῃ τὰ αἰματηρὰ ἔργα του καὶ ἐν ἀγωνίᾳ καὶ ἀμηχανίᾳ περιθέον τὸ δωματίον, μετετόπιζε καὶ ἔθραυε τὰ σκευῆ, καὶ ἔρριψε τὸ στρώμα ἐκ τῆς κλίνης. Τέλος ἤρπασε τὸν νεκρὸν τῆς κόρης καὶ ἔχωσε αὐτὸν εἰς τὴν καπνοδόχην, εἶτα δὲ λαβὸν τὸ σῶμα τῆς πρεσβυτίδος, ἐσφενδόνησεν αὐτὸ κατακέφαλα εἰς τὴν αὐλὴν.

Ὅτε ὁ πίθηκος ἐπλησίασε μὲ τὸ ἠκρωτηριασμένον πτώμα εἰς τὸ παράθυρον ὁ ναυτὴς ὑπεχώρησε περιδεῆς, ὠλισθήσεν εἰς τὸ σῶμα καὶ κατελθὼν ἐπανῆλθεν ἐν σπουδῇ οἰκαδὲ· καταληφθεὶς ὑπὸ φρίκης, καὶ φοβούμενος ἅμα τὰ ἐπακόλουθα τοῦ ἔργου τοῦ οὐραγκοτάγκου ἐγκατέλιπεν αὐτὸν εἰς τὴν τύχην του. Αἱ λίξεις ἄς ἤκουσαν οἱ ἀναβαίνοντες τὴν κλίμακα ἦσαν αἱ περιδεεῖς κραυγαὶ τοῦ Γάλλου, ἐνούμεναι μετὰ τῆς δαιμονικῆς κλαγγῆς τοῦ θηρίου.

Σχεδὸν περιττὸν κρίνω νὰ προσθέσω ἄλλο τι. Ὁ πίθηκος φαίνεται, ὅτι ἐφυγεν ἐκ τοῦ παραθύρου μικρὸν πρὸ τῆς διαρρήξεως τῆς θύρας. Τὸ παράθυρον, ἀπ' οὗ ἐπήδησεν εἰς τὸ σῶμα, πιθανῶς ἠμεκλείσθη ἐπειτα ἀπ' ἑαυτοῦ. Τὸ ζῶον ἀνευρέθη κατόπι ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου καὶ ἐπωλήθη ἀντὶ σιμῆματος οὐκ εὐκαταφρονήτου εἰς τὸν Βοταρικὸν κήπον τῶν Παρισίων.

Ἀνακοινωθέντων τῷ διευθυντῇ τῆς ἀστυνομίας

τῶν διατρεξάντων, ὁ Λεμπὸν ἀρέθη ἐλεύθερος. Ὁ δὲ διευθυντὴς, καίπερ ἄλλως φιλικώτατα διακείμενος πρὸς τὸν φίλον μου, δὲν ἐδυνήθη ὅμως νὰ ποικύψῃ τὴν δυσἀρέσειάν του ἐπὶ τῇ τροπῇ ἣν ἔλαβεν ἢ ὑποθέσει, καὶ ἔσχε μάλιστα τὴν τόλμην νὰ ὑπαινιχθῇ διὰ σαρκαστικῶν λόγων, ὅτι καλὰ θὰ ἔκαμνε καθεὶς νὰ σκολῆται εἰς τὰς ἰδίαις του ὑποθέσεις.

«Ἄφες τον νὰ λέγῃ! εἶπεν ὁ Δυπέν, μὴ ἀξιώσας ἀπαντήσεως τοῦ λόγου τοῦ διευθυντοῦ. Ἄφες τον νὰ λέγῃ. Ζητεῖ νὰ ἐπαναπαύσῃ τὴν συνειδήσιν του, ἐγὼ δὲ εἶμαι νυχαριστημένος διότι τὸν κατενίκησα ἐν τῷ ἰδίῳ πεδίῳ του. Καίτοι δὲν κατάρθρωσε νὰ ἐξεύρῃ τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος, ὅμως αὐτὴ δὲν εἶνε καὶ ἀξία τόσου θαυμασμοῦ, ὅσον ὑποθέτει ἐκεῖνος, διότι, μεταξύ μας, ὁ φίλος διευθυντὴς εἶνε λίαν πονηρὸς καὶ τοῦτο ἐνεκα δὲν εἶνε συνετὸς. Οὐδὲν ἦττον εἶνε ἀνὴρ ἀγαθός, καὶ μοὶ ἀρέσκει ἰδίως δι' ἐν πλεονέκτημα, δι' οὗ κατάρθρωσε νὰ στερεώσῃ τὴν φήμην του ἐπὶ ἀγγλοῖα· ἐννοῶ τὸ πλεονέκτημα «τοῦ ἀρνεῖσθαι τὸ ὑπάρχον καὶ ἐρμηνεύειν τὸ μὴ ὑπάρχον.»

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Αἱ ἀπὸ κοινῆς ἐργασίαι περὶ τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν ἐπιστημόνων καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς προσοχὴ τοῦ κοινῆ. — Ἡ μεταφορὰ ἠλεκτρικῶς τῶν μηχανικῶν δυνάμεων διὰ τῶν μηχανῶν τοῦ Gramme. — Ἱστορικὸν τῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐργασίων τῶν ἐπιστημόνων. — Τὰ διάφορα ἐπιτυχῆ πειράματα τοῦ γάλλου Marcel Deprez. — Ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ αὐτῶν ἐν τῇ γαλλικῇ πόλει Grenoble. — Τὸ μετ' ὀλίγον προτοίμαζόμενον τελευταῖον πείραμα τὸ ἀποφασιστικὸν περὶ τῆς βιομηχανικῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐφευρέσεως ταύτης. — Ἡ ἐκδηλωμένη κίνησις καὶ ζωηρότης περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐφευρέσεως. — Ὅργανα ῥυθμιστικὰ τῆς κινήσεως τῶν μηχανῶν καὶ λογιστικὰ τοῦ καταναλισκομένου εἰς μηχανικὴν ἐργασίαν ἠλεκτρισμοῦ. — Ἀνακοινώσεις σπουδαῖαι ἐν τῇ ἐν Παρισίῳ διεθνεῖ ἑταιρίᾳ τῶν ἠλεκτρολόγων περὶ τῶν δευτερευόντων παραγωγῶν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἡ ἐπιτομένη μεγάλη δι' αὐτῶν ἀναμάρτυρις εἰς τὴν βιομηχανικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. — Ἐφαρμογὴ τῶν δευτερευόντων παραγωγῶν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἰς τὸν ἠλεκτρικὸν φωτισμὸν ὄλοκληρου τοῦ μήκου τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. — Νέα ἀνακάλυψις ἐπαληθεύουσα τὴν νέαν θεωρίαν τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ ἀποκαλύπτουσα νέαν καὶ ἄφρονον πηγὴν ἠλεκτρισμοῦ. — Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν διεθνεῖ ἐν Παρισίῳ ἑταιρίαν τῶν ἠλεκτρολόγων.

Παρετήρηθη, ὅτι κατ' ἐποχὰς οἱ ἐργάται τῆς ἐπιστήμης φέρονται πάντες ὡς ἐκ συνεννοήσεως καὶ ἀσυχολοῦνται περὶ ἐν ἀντικείμενον, περὶ τὸ ὁποῖον μετ' ἰδιαζούσης ζωηρότητος καὶ ἀμίλλης ἐργάζονται. Τὴν ἀπὸ κοινῆ δὲ ταύτην ἐργασίαν τῶν ἐπιστημόνων, ἐννοεῖται, παρακολουθεῖ καὶ ἡ διεγειρομένη ζωηρὰ προσοχὴ τοῦ κοινῆ, καθ' ὅσον πάντοτε διὰ τῶν νέων τούτων προσπαθειῶν καὶ ὡς ἐκ συνδυασμοῦ πυρετωδῶν ἐρευνῶν

(1) Ρουσσῶ, Νέα Ἐλοῖζα.

ἀναμένονται σπουδαῖαι πρόοδοι ἐνδιαφέρουσαι τὴν κοινωνίαν ἅπασαν.

Οὕτως ἀπὸ τινος ἢ προσοχῆ τῶν ἐπιστημόνων ἐστράφη πρὸς τι σπουδαῖον καὶ πολλὰ ὑπισχνούμενον ἀντικείμενον, τὸν ἠλεκτρισμόν, τὸ δὲ κοινὸν μετὰ ἰκανῆς περιεργείας παρακολουθεῖ τὰς γενικὰς ταύτας προσπάθειας, δι' ὧν τοιαῦται πρόοδοι μετ' ὀλίγον συντελοῦνται.

Οἱ ἀναγνώσται οἱ παρακολουθοῦντες τὰ χρονικὰ ἡμῶν εἰσὶν ἤδη ἐνήμεροι εἰς τινὰς προόδους καὶ ἐργασίας προσφάτους ὀφειλομένας εἰς τὸ μυστηριώδες ἐτι τοῦτο καὶ ἀνεξήγητον τὴν φύσιν ρευστόν, τὸν ἠλεκτρισμόν.

Δὲν δυνάμεθα ν' ἀντιστῶμεν εἰς τὴν ἐπήρεια τοῦ ἐν τῇ ἀκμῇ ὄντος σήμερον τούτου ἀντικειμένου καὶ νὰ μὴ ἐπανερχώμεθα συχνάκις ἐπ' αὐτὸ παρακολουθοῦντες ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰς γινόμενας ἐργασίας.

Ἐποίησαμεν ἤδη ἰκανὸν λόγον εἰς προηγούμενα χρονικὰ οὐ μόνον περὶ τῆς μετατροπῆς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἀπ' εὐθείας εἰς δύναμιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς μεταφορᾶς διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐκ μεγάλων ἀποστάσεων οἰωνδήποτε μηχανικῶν δυνάμεων, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ γενομένων ἐργασιῶν ὑπὸ τοῦ γάλλου μηχανικοῦ Marcel Deprez.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ ἀκμάτου καὶ ἐμπείρου τούτου ἐπιστήμονος δὲν ἔπαυσαν γινόμεναι ἐκτοτε, καὶ ἐσχάτως αὐτὸς οὗτος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Σορβόννη τῶν Παρισίων ἐνώπιον εὐπαιδευτοῦ καὶ πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου ἀνέπτυξε τὸ ζήτημα καὶ ἐξέθηκεν εἰς ποίαν θέσιν εὑρηται τοῦτο ἐν τῇ παρουσίᾳ ὧρα.

Οἱ ἀναγνώσται ἤδη γνωρίζουσιν, ὅτι οἰασδήποτε φύσεως μηχανικὴ δύναμις δύναται διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ νὰ μετακομισθῇ μακρὰν τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς αὐτῆς, ὅτι ἐπομένως τοιαῦται δυνάμεις ὑπάρχουσαι ἐν ἀφθονίᾳ ἐν τῇ φύσει καὶ ἀπολλύμεναι εἰς μάτην, ὡς κείμεναι μακρὰν τοῦ κέντρου τῶν πόλεων καὶ τῆς συγκοινωνίας, σήμερον πρόκειται νὰ μετακομισθῶσι μέχρι τῶν μηχανημάτων τῶν ἐργοστασίων ἡμῶν. Αἱ ἀναπτυσσόμεναι δυνάμεις τῶν ὀπουδήποτε κειμένων ρευμάτων, ποταμῶν, καταρρακτῶν, θαλασσιῶν παλιρροῶν, ἀνεμομύλων κλπ. δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ἐντελῶς διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἡ ἐκεῖ παραγομένη μηχανικὴ δύναμις περισυλλέγεται ἐν μηχανῇ ἐπινοηθεῖσα καὶ κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ γάλλου Gramme καὶ μεταβάλλεται ἐν αὐτῇ εἰς ἠλεκτρισμόν, ὅστις διὰ μεταλλικοῦ σύρματος πέμπεται χιλιόμετρα πολλὰ μακρὰν, ἐνθα διὰ δευτέρας μηχανῆς τοῦ Gramme μεταβάλλεται πάλιν εἰς μηχανικὴν δύναμιν διανεμομένην κατὰ βούλησιν εἰς διαφόρους μηχανάς.

Θεωρητικῶς ἡ ιδιότης αὕτη τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἦν γνωστὴ ἤδη πρὸ εἰκοσι καὶ πλέον ἐτῶν. Ἄλλ' ὅμως ὅταν οἱ φυσικοὶ ἐπεχείρουν νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῶν ὄριων τοῦ σπουδαστηρίου αὐτῶν καὶ νὰ ἐφαρμόσωσι πρακτικῶς τὰς λαμπρὰς ταύτας ιδέας τῶν, προσέκρουον κατὰ παντοίων δυσχερειῶν κατὰ τὸ φαινόμενον ἀνυπερβλήτων.

Ἐὰν ἐπεχείρουν νὰ μεταφέρωσι δύναμιν τινὰ ὀλίγον τι σημαντικὴν ἑκατοστῆς τινὰς μόνον μέτρα πέραν τῆς θέσεως τῆς παραγωγῆς αὐτῆς, αὕτη ἀπώλλυτο καθ' ὁδόν, ἂν καὶ μετεχειρίζοντο σύρματα παχύτατα καὶ λίαν δαπανηρά. Ἐν τούτοις τὰ πρῶτα δημοσία πειράματα ἐγένοντο, οὐχὶ ὅμως ἐπιτυχῶς, κατὰ τὴν ἐν Βιέννῃ ἐκθεσίν τοῦ 1873, ἐπανελήφθησαν δὲ οὐχὶ μετὰ πλειοτέρας ἐπιτυχίας μετὰ 6 ἔτη, ἧτοι τῷ 1879 ἐν Sermaize ὑπὸ τῶν Chrétien καὶ Felix, καὶ ἐν Noisiel ὑπὸ τοῦ Menier.

Ἄλλ', ὡς εἴπομεν, ἐν τοῖς πειράμασι τούτοις ἡ ἀπόστασις, εἰς ἣν μετεφέροντο αἱ δυνάμεις μετὰ ἰκανῆς ἐν τούτοις ἀπωλείας, ἦτο μικρὰ, 2 ἢ 3 χιλιόμετρον μόνον, τὸ δὲ σύρμα παχείας διαμέτρου καὶ δυσχερῆστον διότι, ἐὰν ἐπεχείρουν νὰ ἐλαττώσωσι τὸ πάχος τοῦ σύρματος ἢ ν' αὐξήσωσι τὴν ἀπόστασιν, ἡ καθ' ὁδὸν ἀπώλεια τῶν δυνάμεων ἦτο τοσαύτη, ὥστε πᾶν πείραμα καθίστατο ἀδύνατον.

Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ εὐρίσκετο τὸ ζήτημα, ὅτε ὁ Marcel Deprez ἀνέλαβε τὴν σπουδὴν αὐτοῦ μετ' ἐπιτυχίας ἀνεπίστου· ἐντὸς δὲ ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος ἐθριάμβευσε ἐντελῶς πασῶν τῶν δυσχερειῶν, καθ' ὧν προσέκρουον οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ. Ἐτελειοποίησε τὰς μηχανὰς τοῦ Gramme οὕτως, ὥστε κατώρθωσε τὴν μεταφορὰν τῶν δυνάμεων ἐκ μεγάλης ἀποστάσεως διὰ συρμάτων λεπτῶν καὶ μὴ δαπανηρῶν, ἄνευ σημαντικῆς ἀπωλείας καθ' ὁδὸν τῶν μεταφερομένων δυνάμεων αὐτῶν.

Τὰ πειράματα αὐτοῦ ἤρξαντο δημοσίᾳ μόλις πρὸ δύο ἐτῶν. Κατὰ τὴν ἠλεκτρικὴν δ' ἐκθεσίν τοῦ Μονάχου προσεκλήθη ἐπισήμως, ὅπως ποιήσῃ ἐκεῖ δημοσίᾳ τὰ πειράματα αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς ἐπιτροπῆς τῆς διοργανώσεως τὴν ἐκθεσίν.

Οὕτω δὲ κατεσκευάσθη κοινὴ τηλεγραφικὴ γραμμὴ πρὸς μεταφορὰν δυνάμεων μεταξὺ τῶν πόλεων Αὐγούστης καὶ Μονάχου, ἀποστάσεως περίπου 52 χιλιόμετρον.

Ἡ ἐπιτυχία τῶν πειραμάτων τούτων ὑπῆρξεν ἀνέλπιστος κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκθεσίν τῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὴν μεγάλην ταύτην ἀπόστασιν καὶ διὰ κοινῆς τηλεγραφικοῦ σύρματος ἡ ἀπόδοσις τῶν μεταφερομένων δυνάμεων ἦτο περίπου 39 ἐπὶ τοῖς 100, ἧτοι ἐγένετο καθ' ὁδὸν ἀπώλεια μόνον 61 ἐπὶ τοῖς 100, μὲ ὄλας ἐτι τὰς πολυε-

δεῖς δυσχερείας καὶ ἀτελείας τῆς πρώτης πρακτικῆς ἐφαρμογῆς.

Μετὰ τὰ λαμπρὰ ταῦτα ἐπίσημα πειράματα ἐδραιώθη ἡ ἐλπὶς τῆς ταχείας βιομηχανικῆς ἐφαρμογῆς τῶν ιδιοτήτων τούτων τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Τὰ πειράματα κατόπιν πολλῆς ἐπανελήφθησαν πάντοτε μετ' αὐξανούσης ἐπιτυχίας ἀναλόγως τῷ ἐκαστοτε ἐπιφερομένων τελειοποιήσεων.

Ἐμνήσθημεν ἐγκαίρως ἤδη εἰς προηγούμενα χρονικὰ ἡμῶν ἐτέρων πειραμάτων ἐπιτυχῶν τοῦ Marcel Deprez ἐν Παρισίοις ἐνώπιον ἐπιτροπῆς ἐκλεχθείσης πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, καθ' ἣ ἐπὶ ἀποστάσεως 17 1/2 χιλιόμετρον μετεφέροντο σημαντικαὶ δυνάμεις μετὰ μηχανικὴν ἀπόδοσιν 48 ἐπὶ τοῖς 100.

Μετὰ τὰ πειράματα ταῦτα ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ. Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τῆς γαλλικῆς πόλεως Γρενόβλης, κειμένη ἐν θέσει ἐχούση φυσικοῦς καταρράκτας, ἐπιθυμοῦν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς ἀπολλυμένας ταύτας δυνάμεις τῆς φύσεως προσεκάλεσε τὸν Marcel Deprez νὰ ἐφαρμόσῃ πλέον ἐμπράκτως τὰ ἕως τότε γινόμενα πειράματα.

Ἄν καὶ ὀλίγον προῶρως, ἐν τούτοις ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτὴ, καὶ οὕτως παρὰ τὴν Vizille, 14 χμ. μακρὰν τῆς Γρενόβλης, ἐνθα ὑπῆρχε καταρράκτης ὕδατος δυνάμεως 12 ἵππων ἀτμοῦ ἐτοποθετήθη τελειοποιηθεῖσα ὡς οἶόν τε μηχανὴ τοῦ Gramme ὑποδεχομένη καὶ μετατρέπουσα εἰς ἠλεκτρισμόν τὴν δύναμιν ταύτην ἢ μηχανὴ δὲ αὕτη διὰ τῶν καταλλήλων συρμάτων ἐξ ὀρειχάλκου μετέδιδε τὸν ἠλεκτρισμόν τῆς εἰς ἐτέραν μηχανὴν Gramme ἐν Γρενόβλῃ, ἐνθα οὗτος μετετρέπετο εἰς δύναμιν ἴσην πρὸς 7 ἵππων ἀτμοῦ, ἧτοι ἀπέδιδεν 62 ἐπὶ τοῖς 100 ἐκ τῆς δυνάμεως τῆς παραλαμβανομένης ἐκ τοῦ ἐν Vizille καταρράκτου ὕδατος.

Τὰ πρακτικὰ ταῦτα πειράματα ἐξηκολούθησαν ἐπὶ 6 ἑβδομάδας γινόμενα τακτικῶς καθ' ἐκάστην, χωρὶς νὰ ληθῶσιν ὑπ' ὄψιν αἱ ἀταξίαι καὶ ιδιοτροπίαι τοῦ καιροῦ, ὑπὸ τὴν ἐξέτασιν καὶ τὸν ἐλεγγὸν ἐπιτροπῆς ἐπιστημόνων διορισμένης ὑπὸ τῆς πόλεως τῆς Γρενόβλης.

Ἡ μηχανὴ ἢ τεθειμένη ἐν Γρενόβλῃ ἢ ὑποδεχομένη καὶ μετατρέπουσα τὸν ἠλεκτρισμόν εἰς δύναμιν, διένεμεν αὐτὴν εἰς διάφορα μηχανήματα. Οὕτως ἐβλεπέ τις ταυτοχρόνως πρῖονα διαιρούντα καὶ κατατέμνοντα παχεῖς κορμούς δένδρων, ἀντλίαν ὑψοῦσαν κατὰ πολλὰ μέτρα τὸ ὕδωρ, ἐτι δὲ μηχανικὸν πιεστήριον ἐκτυποῦν ἀδιακόπως τὴν ἐφημερίδα L' Energie électrique καὶ διαφόρους ἄλλας πολυειδεῖς μηχανὰς τρεφομένας ἐκ τοῦ κέντρου τούτου τῆς δυνάμεως, ἐνῶ ἅμα μέρος τι τοῦ ἠλεκτρισμοῦ μετετρέπετο

οὐχὶ εἰς μηχανικὴν δύναμιν, ἀλλ' εἰς φῶς, ὅπερ δι' ἑκατοστῆς λυχνιῶν ἐφώτιζε τὸ εὐρὺ ἐργοστάσιον.

Τὰ λαμπρὰ ταῦτα ἐν τούτοις πειράματα δὲν ἀποτελοῦσιν ἐτι ἢ ἀρχὴν λίαν περιορισμένην, καθ' ὅσον ὑπολείπονται ἐτι τινὰ σημεῖα τελειοποιήσεως.

Ἴνα πληρέστατα ἐπιτύχῃ ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ πάσης ἐφευρέσεως κατὰ τὸν Marcel Deprez, πρέπει νὰ διέλθῃ αὕτη διὰ τεσσάρων οὐσιωδῶν πειραματικῶν φάσεων: ὅταν αὕτη ἐγένετο θεωρητικῶς γνωστὴ, δέον κατὰ πρῶτον νὰ ἐξετασθῇ καὶ ἐξελεγχθῇ ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ· εἶτα δὲ νὰ ἐπινοηθῶσι τὰ βιομηχανικὰ ἐργαλεῖα, νὰ κατασκευασθῶσι καὶ νὰ ἐξετασθῶσιν ἐὰν πληρῶσι τὸν σκοπὸν αὐτῶν· εἶτα ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῶσιν ἐὰν αἱ συσκευαὶ αὐταὶ τεθεῖσαι εἰς ἐνέργειαν ὑπὸ οἰασδήποτε συνθήκας ἀνθίστανται εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου καὶ τέλος ν' ἀποδειχθῇ, ἐὰν ἡ νέα ἐφευρέσις ἀνταποκρίνηται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς αὐτῆς καὶ ἂν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ οἰκονομικῶς.

Τὰς τρεῖς πρώτας φάσεις τὸ ἔργον τοῦ Marcel Deprez διήλθε μέχρι σήμερον ἐπιτυχῶς· ὑπολείπεται ἐτι νὰ ὑποστῇ τὴν τετάρτην καὶ τελευταίαν δοκιμασίαν ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τῆς οἰκονομίας.

Πρὸς τοῦτο ἀπὸ τοῦδε γίνονται αἱ κατάλληλοι προπαρασκευαί, τὰ δ' ἐπίσημα πειράματα γενήσονται μετὰ τρεῖς περίπου μῆνας ἐν Παρισίοις.

Δύναμις 100 ἵππων ἀτμοῦ θὰ μετατρέπηται εἰς ἠλεκτρισμόν ἐν Creil, θὰ μεταφέρηται δ' ἐκεῖθεν εἰς Παρισίους δι' ἀποστάσεως 57 χμ. Ἡ δύναμις αὕτη θὰ διανεμηθῇ μεταξὺ τριῶν ἀνεξαρτήτων ἀλλήλων μηχανῶν τὸ ἀγωγὸν δὲ σύρμα θὰ ἦ ἐκ χαλκοῦ 5 χιλιοστομέτρον τὴν διάμετρον, ἧτοι περίπου ὡς τὸ κοινὸν ἠλεκτρικὸν σύρμα.

Τὰ πειράματα ταῦτα γενήσονται ἐπὶ μακρὸν κατὰ συνέχειαν χρόνον καὶ θὰ κρίνωσιν ὀριστικῶς πλέον τὴν ἐναρξίν τῆς βιομηχανικῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐφευρέσεως.

Εἰς τὰ πειράματα ταῦτα θέλομεν παρασταθῇ ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ ἀνταποκριτοῦ τῆς «Ἐστίας», καὶ θὰ προσπαθήσωμεν ὅσον οἶόν τε ἀκριβῶς καὶ καταλεπτῶς νὰ μεταδώσωμεν ἐγκαίρως τοῖς ἀναγνώσταις αὐτῆς τ' ἀποτελέσματα αὐτῶν.

Ὅποια ἀληθῶς ἤως ἀνατέλλει διὰ τὴν βιομηχανίαν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς λαμπρᾶς ταύτης ἐφευρέσεως! Ὅποια μεταμόρφωσις γενικὴ θέλει συντελεσθῇ εἰς τὴν ἀνθρώπινον ἐργασίαν διὰ τοῦ

ηλεκτρισμού! Ὅποια πρόοδος εκπληκτικὴ θέλει λαμπρύνει τὴν ἐποχὴν ἡμῶν καὶ στέψει τὰ ὀνόματα τῶν ἐργατῶν αὐτῶν τῆς ἐπιστήμης, αἵτινες ἀδιακόπως καὶ ἐπιμόχθως ἐργάζονται διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς κοινωνίας!

Πᾶσαι αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τῇ φύσει ὑπάρχουσαι, αἵτινες εἰσὶν ἀνυπολόγιστοι, καὶ αἵτινες μέχρι σήμερον ἀπόλλυντο μάτην, θέλουσι χρησιμοποιηθῆναι πρὸς ὄφελος τοῦ ἀνθρώπου, τῆς κοινωνίας!

Ἡδὴ γενικὴ κίνησις καὶ ζωηρότης παρατηρεῖται πανταχοῦ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς λαμπρᾶς ταύτης ἐφευρέσεως. Πᾶσα χώρα κειμένη παρὰ ἰσχυροῦς καταρράκτας ὕδατος ἐπιθυμεῖ καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπωφεληθῆ τῆς ἐφευρέσεως καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ, ὅσον οἶόν τε τάχιον, τὰς φυσικὰς ταύτας δυνάμεις διὰ τοῦ ηλεκτρισμοῦ.

Πανταχοῦθεν ἀναγγέλλονται τοιαῦται ἀποράσεις καὶ σχέδια. Ἐν τῇ βελγικῇ πόλει Verviers, ἔνθα ὑπάρχουσι πολυάριθμα ἐργοστάσια ἐριούχων ὑφασμάτων προτίθενται τῇ προτάσει ἰταλοῦ μηχανικοῦ τοῦ Dr Tommasi νὰ χρησιμοποιήσῃ μέχρι τοῦδε ἀπολλυμένην ὑδραυλικὴν δυνάμιν μεγάλης ἰσχύος καὶ οὐχὶ μακρὰν τῆς πόλεως κειμένην ἐν τῇ λίμνῃ τῆς Gileppe, ἔνθα ὑπάρχουσι δύο καταρράκται 25 μέτρων πλάτους καὶ 45 ὕψους.

Ἡ παμμεγέθης αὕτη δυνάμις περισυλλεγομένη παρὰ τοὺς καταρράκτας καὶ μετατρεπομένη εἰς ηλεκτρισμὸν θέλει μεταφέρεσθαι διὰ τῶν καταλλήλων συρμάτων εἰς τὴν πόλιν Verviers, ἧτοι 12 χμ. μακρὰν, ἔνθα μέρος τοῦ ηλεκτρισμοῦ χρησιμεύσει ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν ηλεκτρικὸν φωτισμὸν τῆς πόλεως, μέρος δὲ μετατραπήσεται πάλιν εἰς μηχανικὴν δυνάμιν διανεμηθησομένην εἰς τὰ πολυπληθῆ ἐργοστάσια τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν ἐταιρίαν τῶν ηλεκτροκινήτων τροχοδρόμων.

Εἰς προηγούμενα χρονικὰ ἡμῶν ἀνεφέραμεν ἤδη, ὅτι καὶ ἡ πόλις τῆς Γενεύης ἀπεφάσισεν ἤδη νὰ χρησιμοποιήσῃ διὰ τοῦ ηλεκτρισμοῦ τὴν παρ' αὐτὴν κολοσσιαίαν ὑδραυλικὴν δυνάμιν 7 περίπου χιλιάδων ἵππων ἀτμοῦ, τὴν παρεχομένην ὑπὸ τοῦ καταρράκτου τοῦ Ροδανῶν ποταμοῦ.

Ἐπίσης ἐμνήσθημεν καὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν γιγαντιαίων δυνάμεων τοῦ πελωρίου καταρράκτου τοῦ ἐν Ἀμερικῇ ποταμοῦ Νιαγάρα.

Ἐν Ἑλβετίᾳ, τῇ πλουσιωτάτῃ εἰς καταρράκτας, ἀπὸ τινος σπουδαίως σκέπτονται περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐφευρέσεως ταύτης. Ὁλόκληρος ἐπαρχία αὐτῆς ἢ τοῦ Vaux πρόκειται νὰ φωτισθῆ διὰ τοῦ ηλεκτρικοῦ φωτός· καθ' ὅσον μόνον ἡ χρησιμοποίησις τῶν ὑδάτων τῶν λιμνῶν Joux καὶ Pirevet δύναται νὰ συντηρήσῃ πλέον τῶν 25 χιλιάδων ηλεκτρικῶν λυχνιῶν!

Εἰς πλείστας ἄλλας ἐτι πόλεις προτίθενται ὁσονούτω νὰ χρησιμοποιήσωσιν ηλεκτρικῶς τὰς περὶ αὐτῶν φυσικὰς ἢ τεχνητὰς ὑδραυλικὰς δυνάμεις εἴτε πρὸς ηλεκτρικὸν φωτισμὸν, εἴτε πρὸς μηχανικὴν ἐργασίαν. Οὕτως ἡ πόλις τῆς Ἑλβετίας Schaffhouse, παρ' ἣ ὁ περιβόητος καταρράκτης τοῦ Ρήνου, ἢ Ρουέννη τῆς Γαλλίας, ἢ Νάντη, ἢ Besançon καὶ ἄλλαι πολλαί, ἀγγέλλεται, ὡς μελετῶσαι ἢ ὡς παραχωρήσασαι ἤδη εἰς ἐταιρίαν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐφευρέσεως.

Ἐν Ἰρλανδίᾳ μάλιστα, ὡς ἐσχάτως ἐδημοσιεύθη, χρησιμοποιοῦσιν ἤδη τὴν ὑδραυλικὴν δυνάμιν τῶν καταρράκτων τοῦ ποταμοῦ Bush διὰ τὴν κίνησιν ηλεκτρικῶν τροχοδρόμων. Ἐν τῇ ἐπαύλει δὲ Glendalough μηχανὴν ηλεκτρο-υδραυλικὴν διακόσια μέτρα μακρὰν κειμένη διατηρεῖ 200 ηλεκτρικὰς λυχνίας Swan. Καὶ ἐν Τουρίνῳ δὲ τῆς Ἰταλίας ἐπὶ τῆς Doria ὑπάρχει ὑδρόμυλος ἰκανῆς δυνάμεως συντηρῶν 74 ηλεκτρικὰς λυχνίας Swan.

Μετὰ τοῦ ζητήματος τῆς διὰ τοῦ ηλεκτρισμοῦ μεταφορᾶς τῶν μηχανικῶν δυνάμεων συνδέεται στενῶς καὶ σπουδαιότατον ἐτι ζήτημα, περὶ τὴν λύσιν τοῦ ὁποῦ ζωηρῶς ἐπίσης καταγίνονται.

Δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ εὑρεθῆ τὸ μέσον τῆς μεταφορᾶς τῶν δυνάμεων, ἀλλ' ἐτι καὶ τὸ τῆς διαιρέσεως καὶ διανομῆς αὐτῶν· διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι ἐν μόνον ἐργοστάσιον δύναται νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς δυνάμεις πολλῶν χιλιάδων ἵππων ἀτμοῦ, αἵτινες δυνατόν νὰ μεταφέρονται δι' ἐνὸς ηλεκτρικοῦ σύρματος.

Ἀνάγκη λοιπὸν ἀναπόφευκτος νὰ εὑρεθῶσι τὰ κατάλληλα ὄργανα τῆς διανομῆς τῶν δυνάμεων κατὰ ποσότητος διαφόρους ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῶν χρησιμοποιουσῶν αὐτάς. Ἐτι δὲ νὰ εὑρεθῶσι τὰ κατάλληλα ἐργαλεῖα ῥυθμιστικὰ τῆς κινήσεως τῶν μηχανῶν καὶ λογιστικὰ τῆς ποσότητος τῶν ὑπὸ τῶν καταναλωτῶν χρησιμοποιηθεισῶν δυνάμεων.

Καὶ ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου αἱ ἐργασίαι, ὡς ἐννοεῖται, οὐδόλως ὑπολείπονται. Διάφορα σχετικὰ ὄργανα καθ' ἑκάστην ἐπινοοῦνται καὶ προτείνονται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πληροῦντα τὸν σκοπὸν αὐτῶν.

Ὁ Marcel Deprez εἰργάσθη καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ κατώρθωσεν ἐπίσης νὰ ἐπιτύχῃ εὐάρεστα ἀποτελέσματα. Προσέτι δ' ἐπένοησε μέθοδον εὐφυᾶ ῥυθμίσεως τῶν μηχανῶν, καθ' ἣν διὰ μόνης τῆς ἀπλῆς κινήσεως περιστρεφόμενου κομβίου δύναται τις χωρὶς νὰ διακόψῃ τὸ ηλεκτρικὸν ρεῦμα, οὐδὲ νὰ μεταβάλλῃ τὰς ἀντιστάσεις, νὰ ἐπιταχύνῃ, νὰ ἐπιβραδύνῃ ἢ ν' ἀναστείλῃ τελείως τὴν ἐνέργειαν τῆς μηχανῆς κατὰ βούλησιν.

Ἐσχάτως κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τῆς νέας ἐν Παρισίοις διεθνοῦς ἐταιρίας τῶν ηλεκτρολόγων (Société internationale des électriciens) ἐγένετο λίαν ἐνδιαφέρουσα ἀνακοίνωσις σπουδαιότητος νέου ὄργανου παραγωγῆς ηλεκτρισμοῦ καὶ περιγραφή αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν ἐφευρετῶν, τοῦ γάλλου Gaulard.

Τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο καλούμενον δευτερεύων παραγωγὸς (générateur secondaire) ἐκπληροῖ πράγματι τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ, διότι προστιθέμενος παρὰ τὸ σύρμα, ἔνθα κυκλοφορεῖ τὸ ἀρχικὸν ηλεκτρικὸν ρεῦμα, παράγει ἐξ ἐπιρροῆς τοῦ ἀρχικοῦ ρεῦματος αὐτοῦ νέον ρεῦμα ηλεκτρικὸν δευτερεύον.

Οὕτω δὲ διὰ τοῦ νέου αὐτοῦ ὄργανου τοῦ ἐπινοηθέντος ὑπὸ τοῦ γάλλου Lucien Gaulard καὶ τοῦ ἀγγλοῦ John Dixon Gibbs δὲν εἶνε πλέον ἀνάγκη νὰ διαιρῆται καὶ διανέμηται τὸ ἀρχικὸν ηλεκτρικὸν ρεῦμα διὰ τὴν μηχανικὴν ἐργασίαν ἢ τὸν φωτισμὸν τῶν βιομηχανῶν καὶ ἐργοστασίων. Τὸ ἀρχικὸν αὐτὸ ηλεκτρικὸν ρεῦμα εἰσέρχεται ἐκ τοῦ κέντρου τῆς πηγῆς αὐτοῦ εἰς τὸ ηλεκτρικὸν σύρμα καὶ ἐπανέρχεται πάλιν ἄθικτον εἰς τὸ αὐτὸ κέντρον τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ. Καθ' ὅδον ὅμως, ὅπου συναντᾷ τὸ ὄργανον αὐτό, τὸν δευτερεύοντα παραγωγόν, ἐπιδρᾷ ἐπ' αὐτοῦ καὶ παράγει ἐξ ἐπαγωγῆς νέον ηλεκτρικὸν ρεῦμα, ὅπερ μόνον χρησιμεύει εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν καταναλωτῶν μετατρεπόμενον εἴτε εἰς φῶς εἴτε εἰς μηχανικὴν δυνάμιν.

Δὲν εἰσερχόμεθα εἰς τὴν λεπτομερῆ τεχνικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν περιγραφὴν τοῦ εὐφυοῦς αὐτοῦ ὄργανου, ὅπερ πρόκειται ν' ἀποδώσῃ μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ηλεκτρισμοῦ, καὶ ὅπερ ἄλλως τε εἶνε λίαν εὐδιαχειρίστον δυνάμενον νὰ κανονίζηται καὶ τίθηται εἰς ἐνέργειαν ὑπὸ παντός, μὴ ἀπαιτοῦν πρὸς τοῦτο εἰδικὰς γνώσεις.

Ἴδου δὲ ποία ἔσται ἡ πρακτικὴ αὐτοῦ ἐφαρμογή.

Ἐκ κέντρου τινὸς θέλει παράγεσθαι δι' οἴου δήποτε μέσου ηλεκτρικὸν ρεῦμα. Τὸ ἀρχικὸν αὐτὸ ρεῦμα ἀναχωροῦν ἐκεῖθεν ἐπὶ τοῦ μεταλλικοῦ σύρματος θὰ ἐπιστρέφῃ πάλιν διὰ τοῦ αὐτοῦ σύρματος εἰς τὴν κεντρικὴν μηχανὴν ἄθικτον. Πλὴν εἰς ἑκάστην οἰκίαν ἢ ἐργοστάσιον, ἔνθα ἐπιθυμοῦσι νὰ χρησιμοποιήσωσι τὸ ἀρχικὸν αὐτὸ κεντρικὸν ρεῦμα θὰ τοποθετῆται εἰς δευτερεύων παραγωγός, ὅστις δι' ἐλατῆρος θέλει συγκοινωνεῖ πρὸς τὸ ἀρχικὸν αὐτὸ ρεῦμα καὶ παράγει ἐξ ἐπιδράσεως τὸ δευτερεύον ηλεκτρικὸν ρεῦμα, ὅπερ, ὡς εἶπομεν, θέλει χρησιμοποιεῖσθαι κατὰ τὰς ἀνάγκας τῶν καταναλωτῶν.

Ἐκαστος δὲ καταναλωτῆς ἐφωδιασμένος δι'

ἐνὸς ἢ καὶ πλειοτέρων ἐκ τῶν δευτερευόντων αὐτῶν παραγωγῶν θὰ δύναται νὰ παράγῃ ηλεκτρικὸν ρεῦμα ἐντάσεως ἢ ποσότητος ἀναλόγως τῆς κινήτηριου δυνάμεως, ἧς ἔχει ἀνάγκην, λογιστικὸν δὲ τι ὄργανον θὰ σημειῖ εἰς ἕκαστον δευτερεύοντα παραγωγὸν τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἕκαστος καταναλωτῆς εἰργάσθη διὰ τοῦ ηλεκτρικοῦ ρεῦματος, ἀναλόγως τοῦ ὁποῦ θὰ ἐξοφλῆ εἰς τὴν κεντρικὴν ἐταιρίαν τὸ τίμημα τῆς ἐργασίας του.

Εἰς τῶν ἐφευρετῶν τοῦ ὄργανου τούτου ὁ γάλλος Gaulard ἐφαντάσθη νὰ χρησιμοποιήσῃ τοῦτο εἰς τὴν ἐκτέλεσιν κολοσσιαίου ἀληθῶς ἔργου, ἧτοι εἰς ηλεκτρικὸν φωτισμὸν ὀλοκλήρου τοῦ μήκους τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ, ὅπερ εἶνε 160 χιλιομέτρων.

Διὰ τῶν μέχρι τοῦδε μέσων ἦτο σχεδὸν ἀδύνατος ὁ ηλεκτρικὸς φωτισμὸς ὀλοκλήρου τῆς διώρυγος, καθ' ὅσον ἀπητοῦντο πολλὰ κέντρα παραγωγῆς ηλεκτρισμοῦ ἰδρυόμενα καθ' ἅπαν τὸ μήκος τῆς διώρυγος ἢ ἰδρυσις δὲ ὀλίγων κέντρων παραγωγῆς ἦτο ἀδύνατος ὡς ἐκ τῆς υπερβολικῆς ποσότητος ηλεκτρισμοῦ ἧς εἶχον ἀνάγκην.

Ἡδὴ διὰ τοῦ συστήματος Gaulard καὶ Gibbs ἐν μόνον κέντρον παραγωγῆς ηλεκτρισμοῦ ἀρκεῖ ἰδρυόμενον ἐπὶ μιᾶς τῶν τριῶν ἐπὶ τῆς διώρυγος κειμένων πόλεων, τοῦ Σουέζ, τῆς Ἰσμαηλίας ἢ τοῦ Πόρτ-Σαῖθ. Τὸ ἀρχικὸν δ' ἐκεῖθεν παραγόμενον ηλεκτρικὸν ρεῦμα διερχόμενον τὸ σύρμα τὸ διήκον κατὰ μήκος τῆς διώρυγος θέλει ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν κατ' ἀποστάσεις (ἀνὰ 125 μέτρα) τεθειμένων δευτερευόντων παραγωγῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων θέλει παράγει ἐξ ἐπαγωγῆς ηλεκτρισμὸν ἰκανὸν εἰς τὴν συντήρησιν μιᾶς ηλεκτρικῆς λυχνίας.

Ἰσως δὲν ἀπέχει πολὺ ὁ χρόνος τῆς τοιαύτης ἐφαρμογῆς τῆς ἐφευρέσεως, ἧτις ἄλλως τε ἤδη ἐν Λονδίῳ ἐφηρμόσθη καὶ λειτουργεῖ θαυμασίως ἀπὸ τινος εἰς τὸν ηλεκτρικὸν φωτισμὸν τῶν ὑπογείων τροχοδρόμων.

Πρὶν περατώσωμεν τὰ χρονικὰ ἡμῶν σήμερον ἀναφέρομεν σπουδαιότατην ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἀνακάλυψιν ὄλως νεωστὶ γενομένην.

Πρὸ ἐτῶν πολλῶν, ἵνα ἐξηγήσωσι τὰ φυσικὰ φαινόμενα, αἵτινά τὰ διάφορα σώματα παρουσιάζουσιν, ὑπέθετον, ὅτι ἐν τῇ φύσει ὑπάρχουσι διάφοροι δυνάμεις, αἵτινες διέπυσι τὴν ὕλην καὶ παράγουσι τὰ φαινόμενα ταῦτα τὰ ὑποπίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν.

Ἐπὶ μακρὸν ἐπίστευον εἰς φευστά, αἵτινα ἐκάλουν ἀστάθμητα, ὧν τὸ μὲν παρῆγε τὸ φῶς, ἕτερον τὴν θερμότητα, ἄλλο τὸν μαγνητισμὸν, ἄλλο τὸν ηλεκτρισμὸν κλπ.

Πλὴν ὀσημέραι ἡ θεωρία αὕτη τῶν διαφόρων

φυσικῶν δυνάμεων, τῶν ἀσταθμῶν βευστῶν, καταπίπτει, καὶ ἴσως διὰ τῆς νέας ἀνακαλύψεως λαμβάνει τὸ τελευταῖον ὀριστικὸν κτύπημα.

Δὲν ὑπάρχουσι βευστὰ πολυειδῆ καὶ διακεκριμένα. Ἄπαντα τὰ φυσικὰ φαινόμενα, τὸ φῶς, ἡ θερμότης, ὁ μαγνητισμός, ὁ ἠλεκτρισμός, ὁ ἥχος, ἡ χημικὴ συγγένεια κλπ. δὲν εἶνε ἢ διαφοροὶ μορφαὶ τῆς κινήσεως τῆς ἰδιοφυοῦς εἰς τὰ μόρια τῆς ὕλης, μὴ διαφέρουσαι δὲ ἢ μία μορφή τῆς ἄλλης ἢ κατὰ τὸν βυθμὸν, τὸν ἀριθμὸν, τὴν συχνότητα καὶ ταχύτητα τῶν κραδασμῶν. Αἱ διαφοροὶ δὲ αὐταὶ μορφαὶ τῆς κινήσεως αἰ παράγουσαι τὰ φαινόμενα τοῦ φωτός, τῆς θερμότητος κλπ. ὑπὸ τινος συνθήκας μετατρέπονται ἢ μία εἰς τὴν ἄλλην μετὰ μεγάλης εὐκολίας.

Καθ' ἑκάστην περισταθεῖα πρὸ τῆς ἀμοιβαίας μεταβολῆς καὶ μεταμορφώσεως ταύτης. Οὕτω βλέπομεν, ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς μεταβάλλεται εἰς φῶς, εἰς θερμότητα, εἰς μηχανικὴν ἐργασίαν, εἰς μαγνητισμὸν ἐπίσης ἢ θερμότης μεταβάλλεται εἰς μηχανικὴν ἐργασίαν, εἰς ἠλεκτρισμὸν, εἰς φῶς ἐπίσης ἢ μηχανικὴ ἐργασία μεταβάλλεται εἰς θερμότητα, εἰς ἠλεκτρισμὸν κλπ. κλπ.

Πρὸ τῶν φαινομένων τούτων δὲν δυνάμεθα ἢ ἀναγκάως νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ταυτότητα τῶν ἄλλοτε καλουμένων φυσικῶν δυνάμεων, ταυτότητα, ἣτις δὲν εἶναι, ὡς εἶπομεν, ἢ ἡ διαφορὸς τρόπος κινήσεως καὶ κραδασμῶν τῶν μορίων τῆς ὕλης.

Ἐν τούτοις εἰς τελείαν ἀπόδειξιν τῆς τελευταίας ταύτης θεωρίας ὑπολείπονται ἔτι κενά τινα, ἅτινα οὐδέμια ἀμφιβολία ὅτι θέλουσι πληρωθῆ ταχέως διὰ τῆς ἡμετέρας προόδου τῶν ἐπιστημῶν.

Μία ἔτι σπουδαιότατη ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας τῆς ἀνωτέρω θεωρίας εἶνε καὶ ἡ τελευταία ἀνακάλυψις τῆς μετατροπῆς τοῦ φωτός εἰς ἠλεκτρισμὸν, τοῦθ' ὅπερ μέχρι τοῦδε ἦν ἄγνωστον, γνωστοῦ μόνου ὄντος τοῦ ἐναντίου, ἦτοι τῆς μετατροπῆς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἰς φῶς.

Ἐπιστημονικῆς τις γερμανικῆς ἡμερίδος, ἡ «Electrotechnische Zeitschrift» ἀναφέρει, ὅτι ὁ γερμανὸς Sauer ἔλυσε καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπινοήσας στήλην ἠλεκτρικὴν, ἧς ὁ ἠλεκτρισμὸς ἀναπτύσσεται εὐθὺς ὡς ἐκτεθῆ αὕτη εἰς τὴν ἐπήρειαν τῶν φωτιστικῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Ἀναλόγως δὲ τῆς ἐπισκοπίσεως τοῦ ἡλίου ὑπὸ τῶν νεφῶν ἢ παραγομένη ποσότης τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐν τῇ στήλῃ ἐλαττοῦται βαθμηδὸν καὶ παύει πᾶσα παραγωγή ἠλεκτρισμοῦ ἐπὶ ἐκλείψεως τελείας τοῦ ἡλίου.

Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη εἶνε ἐνδιαφέρουσα οὐ μόνον ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ἐπαληθεύσεως τῆς ἀνωθι ἐπελευθεύσεως θεωρίας τῶν φυσικῶν φαινομέ-

νων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν προσθήκην εἰς τὰ μέχρι τοῦδε ὑπάρχοντα μέσα νέας εὐρείας καὶ ἀνεξαντλήτου πηγῆς ἠλεκτρισμοῦ, ὅστις βεβαιότατα μετ' ὀλίγον θὰ καθέξῃ σπουδαιοτάτην θέσιν εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπιτραπήτω ἡμῖν τελευταῖον νὰ ποιήσωμεν μίαν ἀναγκαίαν παρατήρησιν.

Ὀλίγον τι ἄνω ἐμνήσθημεν τῆς ἐσχάτως συστηθείσης ἐν Παρισίοις σπουδαιοτάτης διεθνοῦς ἐταιρίας τῶν ἠλεκτρολόγων διὰ τὴν ἐκπληκτικὴν ἀνάπτυξιν κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

Τὴν σύστασιν τῆς ἐταιρίας ταύτης ἐπανειλημμένως διὰ τῆς «Ἐστίας» ἀνηγγείλαμεν ἐν καιρῷ. Γνωρίζετε δὲ πόσοι τῶν ἐπιστημόνων μας ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς συμμετοχῆς καὶ συμπράξεώς των ὡς μελῶν ἐν αὐτῇ;..... Μόλις τρεῖς ἐν Ἑλλάδι καὶ δύο διαμένοντες ἐν τῷ ἐξωτερικῷ! Σημαίνει ἄρα γε τοῦτο ἀκηδεῖαν τῶν ἐπιστημόνων μας, ἢ ἔλλειψιν τοιούτων ἐν Ἑλλάδι;...

Κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τῆς ἐταιρίας, ἐν ἣ παρέστησαν καὶ μέλη ἐπὶ τούτῳ ἐλθόντα ἐνταῦθα ἐξ Ἀγγλίας, Βελγίου, Ἰταλίας καὶ ἀλλαχόθεν, ἐγένετο ἡ ἐκλογή ἀνά ἐνός προέδρου ἐπιτίμου καὶ δύο μελῶν τοῦ συμβουλίου ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ἀριθμούντων ἐν τῇ ἐταιρίᾳ ἰκανὰ μέλη. Ἡ Ἑλλάς μὴ ἀντιπροσωπευομένη ἐπαρκῶς ἐστερήθη τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν, μόνον τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀργυροπούλου ἐκλεχθέντος μέλους τοῦ συμβουλίου.

Εἶνε δ' ὅπως ἴσως σπουδαία ἢ στέρσις αὕτη τῆς πατρίδος μας, καθ' ὅσον τὰ ἐν ἑκάστῳ ἔθνει ἐδρεύοντα ταῦτα γραφεῖα εὐρίσκονται εἰς τακτικὸν καὶ διαρκὴ συνδεσμὸν μετὰ τοῦ ἐν Παρισίοις κέντρου, δι' οὗ γνωστοποιούνται πᾶσαι αἱ σπουδαῖαι ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι οὐ μόνον τῆς ἐταιρίας, ἀλλὰ καὶ παντός τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου.

Ἡδὴ ἡ προθεσμία τῆς ἀμέσου ἐγγραφῆς τῶν μελῶν ἔληξε πρὸ πολλοῦ ἐν τούτοις εἶνε δυνατόν ἔτι νὰ ἐγγραφῶσι μέλη προτεινόμενα ὑπὸ δύο τῶν ὑπαρχόντων μελῶν καὶ ἐν κοινῇ συνεδριάσει γινόμενα δεκτὰ διὰ ψηφοφορίας.

Ὅσοι λοιπὸν τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπιστημόνων μας ἐπιθυμοῦσι, καὶ πρέπει, νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὰς ἐργασίας τῆς διεθνοῦς ταύτης ἐταιρίας δύνανται ν' ἀπευθύνωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν πρὸς τὸν Γενικὸν γραμματέα τῆς ἐταιρίας καὶ συντάκτην τῆς ἡμερίδος Electricité κ. A. Sabourain, Boulevard du Temple N° 36, εἴτε νὰ γνωστοποιήσωσι τοῦτο πρὸς τὸ μέλος τῆς ἐταιρίας Dr Jean Foustanos, Rue Monge N° 72, ὅπως προταθῶσιν ὑπ' αὐτῶν ὡς μέλη

τῆς ἐταιρίας τῆς ἀριθμοῦσης μέχρι σήμερον περὶ τὰ 1300 τοιαῦτα διαφορῶν ἐθνικοτήτων.

Ἐν Παρισίοις τῆ 25 Φεβρουαρίου 1884.

Φ.

ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΜΗΝΕΣ

Μάρτιος.

Ἐὰν ὁ Φεβρουάριος εἶνε ὁ δυστροπώτερος τῶν χωλῶν, ὁ μὴν τοῦ ὁποίου τελοῦμεν σήμερον τὸ εὐσεβὲς μνημόσυνον εἶνε ὁ ἀνεκτικώτερος τῶν συζύγων, ἀφοῦ κατὰ τὴν παράδοσιν μερίζει τὰς θωπείας του μεταξύ Ἀφροδίτης καὶ Ἐρινύος συζύγου ὅπως ἂν ἦ, ὁ Μάρτιος δὲν εἶνε πλέον, ὡς οἱ χειμερινοὶ αὐτοῦ προκάτοχοι, πρεσβύτες πλήρης νεφελῶν, παγετῶν καὶ χιόνων εἶνε νεανίας, θυμώδης ἐνίοτε καὶ ἀπειλητικός, ἀλλὰ πάντοτε νέος, ἀντανανκλῶν τὴν νεότητά αὐτοῦ ἐπὶ τῆς φύσεως, μεριμνῶν μετὰ νεανικῆς ματαιοφροσύνης περὶ τοῦ ἑαρινοῦ αὐτοῦ καλλωπισμοῦ. Ἄντ' ἰσχυρῶν φέρει χελιδόνας, καὶ διανοίγει εἰς ἡμᾶς τὰς γλυκυτάτας ἐκστάσεις τῆς *Lilκάδας*, τῆς τοσοῦτον ἰποθητῆς τοῖς Ἀθηναίοις εἰς ἡμᾶς «τὰ θερμὰ τέκνα τοῦ μεσημβρινοῦ ἡλίου», ὡς εἶνε πάντοτε τὰ πατρικὰ θωπεύματα. Καὶ ἡ ἀργυρόχρυσος *κλωστή* τοῦ Μάρτι, τὴν ὁποίαν ἄμα τῇ εἰσόδῳ του περιβαλλόμεθα, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ συμβολικὴ παράστασις τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος δι' ἧς ὑπομνησκόμεν εἰς τὸν νέηλον τί προσδοκῶμεν ἐξ αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἐνταῦθα δὲν πρόκειται νὰ πανηγυρίσωμεν τὸν Μάρτιον, ὀφείλομεν μόνον ν' ἀποθέσωμεν τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Ἀθηναίου, ὅστις μόλις ἐξέπνευσε, θερμὸς ἔτι, ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ ἑρατεινοῦ καὶ φιλογέλωτος αὐτοῦ διαδόχου, τοῦ Ἀπριλίου. Καὶ ὁ Μάρτιος ἐν Ἀθήναις δὲν εἶνε τόσο κακὸς Μάρτιος. Ὁ ἐφετεινός, ἐν παραδείγματι, ἀνέλαθε καλοκάγαθως νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἀσύγνωστον ἀκηδεῖαν τοῦ χειμῶνος, παρέχων εἰς ἡμᾶς καθ' ἑκάστην ἐσπέραν, ἔλλειψις ἔθνικου, ἰταλικῶν θεάτρων, ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ὁποίου ἐπὶ δύο κατὰ συνέχειαν ἐσπέρας ἤκούσθη μετ' εὐαρεσκείας Ἑλλήνων βαρύντονος καὶ συνεκράσθη οὕτω ἡ θλιβερά ἀντίθεσις μετὰ τοῦ μηνὸς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐξεγέρσεως, τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἔθνικου μηνός, καὶ τοῦ ξενικοῦ μελοδράματος, καὶ πῶς ἀνέπνευσεν ἡ πατριωτικὴ ἡμῶν φιλοτιμία. Μετ' ἐκπλήξεως δὲ ἠδύνατό τις νὰ ἀνακαλύψῃ ἐν τῇ μεσοφῶνι τοῦ Ἰταλικοῦ θιάσου συνυπαρχούσας τὰς δύο περιφήμους, περὶ ὧν καὶ ἀνωτέρω, γυναῖκας τοῦ Μάρτι ἐν τῷ σώματι αὐτῆς διεβλέπομεν φεῖ! τὴν ἄσχημον, ἀλλ' ἐν τῷ ἄσματι αὐτῆς διεκρίνομεν τὴν ὠραίαν.

Ὡς χορηγὸς θεαμάτων καὶ ἀκουσμάτων ὁ Μάρτιος διέπρεψεν ἐπὶ δαφνείᾳ ἐκτὸς τῶν θεατρικῶν παραστάσεων, καὶ μουσικῶν τινῶν ἐσπερίδων ἐν τῷ Ὁδίῳ, παρέσχεν ἡμῖν τὸ ἐξαιρετικὸν θέαμα ἀτμοκινήτου... τριάδος, συγκειμένης ἐκ τοῦ κυρίου, τῆς κυρίας, καὶ τοῦ υἱοῦ Βαργώσης ἐννοεῖται ὅτι πρόκειται περὶ ἀτμοῦ ὑπολανθάνοντος εἰς τοὺς πόδας. Ὁ πατὴρ Βαργώσης δύναται νὰ ἐξαντλήσῃ περὶ τὸν γοργότερον ἰππία καυχᾶται ὅτι ἔλυσε τὸ μυστήριον, δι' οὗ στρατός τις δύναται νὰ καταστῇ ἀνίκητος δὲν ἠδυνήθη ὅμως μέχρι τοῦδε νὰ λύσῃ καὶ τὴν δυσπιστίαν ἐκείνων, πρὸς οὓς ἀπεκάλυψε τὸ μυστήριον τοῦτο.

Ἡ εὐρεία πεδίας τοῦ Γουδίου μετεσχηματίσθη εἰς πεδῖον τοῦ Ἄρεως, ὀμοθυμαδὸν δ' αἱ Ἀθηναὶ παρέστησαν εἰς τὸ μέγα θέαμα τῆς στρατιωτικῆς ἐπιθεωρήσεως. Τὸ θέαμα τοῦτο ἐνετυπώθη βαθέως εἰς τὰς καρδίας τῶν παρευρεθέντων, ὡς ἡ καλλίστη καὶ ἑλληνικωτάτη ἀπόλαυσις, ὄντως ἄξια τοῦ Μαρτίου, ὅστις διὰ τὴν πατρίδα μας δὲν εἶνε μόνον ὁ μὴν τῶν χελιδόνων καὶ τοῦ ἑαρινοῦ λυκόφωτος, ἀλλ' ἐκείνος περὶ τοῦ ὁποίου οἱ ποιηταὶ μας λέγουσιν ὅτι φέρει τὴν ἄνοιξιν, ὅχι «μὲ χλωρὰ τριφύλλια, ἀλλὰ μὲ καρυσφύλλια...»

Ἄν δὲ καταλογίσωμεν μετὰ τῶν θεαμάτων καὶ τὴν πολιτικὴν — καὶ πάνυ δικαίως, ἀφοῦ αἱ κυριώτεραι ταύτης λειτουργίαι ἐν τε τῷ Κοινοβουλίῳ καὶ τῇ ὁδῷ βουλευομένης ἢ διαμαρτυρομένης ἔχουσι τοσοῦτα θεαματικὰ θέληγητρα —, καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ὀφείλομεν εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν Μάρτιον, ὅστις πολλὰς παρεσκευάσε διὰ τοὺς φιλοθεάμονας Ἀθηναίους θεαλλώδεις κοινοβουλευτικὰς συζητήσεις καὶ ἐπεισόδια πολιτικοῦ ἐρεθισμοῦ καὶ ἀπειλᾶς καὶ ἀστραπῆς καὶ ἐσχάτὰ μέτρα. Πρὸς στιγμὴν ἐφοβήθημεν τελείαν μεταλλαγὴν τοῦ βαρομέτρου. Ἄλλ' ἐν τῇ παρούσῃ περιπτώσει τὸ πολλὰς λεγόμενον ὅτι ἡ γαλήνη εἶνε πρόδρομος τρικυμίας ἔσχεν ἀκριβῶς ἀντίθετον ἐφαρμογὴν ὁ ἐπιδραμὼν βορρᾶς μετ' ὀλίγον κατέπλευσε, καταλιπὼν ἀνέφελον τὸν πολιτικὸν ὄριζοντα.

Αἱ φιλολογικαὶ ὑπηρεσίαι τοῦ Ἀθηναίου Μαρτίου συνίσταντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τινὰς πανηγυρικοὺς καὶ ποιήματα, ἀπαγγελλόμενα ἢ δημοσιεύομενα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς 25 Μαρτίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην Σύλλογοι, καθ' ὅλην τὴν λοιπὴν τοῦ χρόνου περίοδον ὑπὸ καταληψίας κατεχόμενοι, ἀπέσειον τὴν βαρεῖαν αὐτῶν νάρκην, καὶ νεανία ἀπέτινον τὸν ἐτήσιον καὶ μονακριβὸν συνήθως φόρον τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν καὶ τὰ γράμματα, ἀποστηθίζοντες βαρύνοντα φρασεῖδια

ένθουσιασμού ἢ σφετεριζόμενοι τὰς ὁμοιοκαταληξίας καὶ τὰς ἐμπνεύσεις ἐθνικῶν ποιητῶν. Τὴν φοράν ταύτην, ἀντὶ τῶν μονοτόνων αὐτῶν ψελλισμάτων, ὁ Μάρτιος προσέφερεν ὑπερῆφάνως δύο βαρύνοντα πνευματικὰ παραθέματα ἐν τῷ συλλογῷ Παρνασσῷ. Ἐκεῖ τὸ πρῶτον ὁ Ἀνδρέας Δασκαράτος ἐπέδειξε τῷ Ἀθηναϊκῷ κοινῷ τῆς μορφῆς αὐτοῦ τὸ πολὺν καὶ τοῦ πνεύματος τὸ νεάζον· καὶ τὸ πρῶτον ὁ Ἀχιλλεὺς Παράσχος ἀνέγνω τῆς Μούσης τοῦ δραματικῶν προϊόν.

* *

Τὸ ἀγλαότερον ἄνθος τοῦ Μαρτίου εἶνε ἡ ἀνύψωσις τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἑορτῆς εἰς τὴν πρέπουσαν περιωπὴν. Ἡ 25 Μαρτίου ἀπέθνησκεν ὑπὸ ἀναίμιας, ὀλίγα ῥυπαράι σημαῖαι ἀσχημίζουσαι ἐξώστας τινάς, καὶ αὐταὶ ἐπιβαλλόμεναι ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, ἑκατοστὺς νυσταλέων στρατιωτῶν, παρατασσομένων ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς Ἑρμαϊκῆς ὁδοῦ, παρέλασις τῶν βασιλικῶν ὀχημάτων ἀπὸ τῶν Ἀνακτόρων μέχρι τῆς Μητροπόλεως, καὶ τὰνάπαλιν, ὄμιλοι πολιτῶν ἀπαθέστατα ἐν τῇ ὁδῷ παρατηρούντων, καὶ ὄμιλοι κυριῶν φιλαρέσκως ἀπὸ τῶν ἐξωστῶν ἐποπτευουσῶν, περὶ τὴν ἐσπέραν κρότοι τηλεθόλων, ἐκπλήττοντες μέχρι τοῦ νὰ ἐρωτώσι «τί τρέχει», καὶ φωταψία εἰς τινὰ γραφεῖα δημόσια· κατὰ τὰ λοιπὰ σκότος, σιγή, οὐδεμία ἐξοχος ἐκδήλωσις, οὐδεμία κραυγὴ ἐνθουσιασμοῦ, οὐδ' ἐν ἀντάξιον μνημόσυνον. Αἱ τολμηρότεροι τῶν ἐφημερίδων ἤρξαντο συνηγοροῦσαι ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τῆς χλεύης ταύτης τῶν ἐθνικῶν πανηγύρεων. Ἐφέτος ἡ μαγικὴ φάβδος τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐθανυματούργησεν. Αἱ Ἀθηναὶ διεκοσμήθησαν, ὡς οὐδέποτε βασιλικὴν ἐσθῆτα περιεβλήθησαν ἵνα περιπτυχθῶσιν ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῶν τὴν ὠραίαν νύμφην τοῦ Μαρτίου· ἐκάστη πτυχὴ τῆς μυριοπτύχου αὐτῆς ἐσθῆτος ἀπετελεῖτο ὑπὸ στιλπνῆς κυανολεύκου σημαίας. Καὶ τὸ βαρύτιμον αὐτῆς διάδημα τὸ ἀπαστράπτον ἐξ ἀδαμάντων καὶ μαργαριτῶν ἦτον ἡ Ἐκθεσις τῶν κειμηλίων τοῦ Ἀγῶνος. Ἐκεῖ ἠδυνήθημεν ὄντως νὰ ἀρθώμεν οἱ μικροὶ πρὸς τοὺς μεγάλους πατέρας μας. Ἐκεῖ καὶ ἀνέγνωμεν καὶ ἀντικρούσαμεν καὶ ὠσφράνθημεν καὶ ἠγγίσαμεν τὴν ἱστορίαν μας.

* *

Χαῖρε, ὦ Μάρτιε! οὐδέποτε βασιλεὺς ἔστερξε τοσοῦτον τὸν λαόν του, ὡς ἠγάπησες σὺ τοὺς πτωχοὺς Ἀθηναίους σου· παρέστης ἐν διαδοχῇ πρὸ τῶν ὀμμάτων μας θερμὸς, ὡς ἐρωτευμένος εἰκοσαέτης, παγετώδης, ὡς ὁ Ἰανουάριος, παρέστης ὡς δημαγωγός, ὡς γελωτοποιός, ὡς στρατηλάτης, ὡς ποιητής, ὡς πατριώτης· ἔτερψες, ἐτρόμαξες, ἐνεθουσίασες, συνεκίνησες, ἐξήγειρες τὸ φρόνημα. Εἰς τὸν νεκρὸν σου ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου

σου, ὁ εὐανθέστερος τῶν ἀδελφῶν σου, ἀπονέμει τὰς πλουσιωτάτας τιμὰς· τὸ φέρετρόν σου πλέκει ἐκ τῆς χλόης τῶν ἀγρῶν, διακεντῶν ἐπ' αὐτοῦ τὰ λευκάνθημα καὶ τὰς μυσοσιτίδας σου, καὶ εὐωδιάζει αὐτὸ μὲ τοὺς κλωνίσκους τοῦ βασιλικῶν σου. Ἐπὶ τοῦ τάφου σου δὲ κατασπείρει τὰ ἰδικά του πλούτη, κάλυκας ἔτι τὰ ρόδα του, καὶ τὰ γλυκύχροα τῆς ροδακινέας ἀνθύλλια· καὶ σχηματίζει σκιερὰν θαλίαν ἐπ' αὐτοῦ μὲ τὰς ροιάς καὶ τὰς πορτοκαλλέας του. Καὶ ἵνα φαῖδρῶς ἀπασχολήσῃ τὸ πένθος μας ὁ πονηρὸς Ἀπρίλιος εἰσέρχεται, συνεπάγων τὴν παγίδα τῆς πρωταπειρίας, τῆς ὁποίας αἱ λαβίδες ἐργάζονται πρὸς γέλωτα πολλῶν καὶ θήραν πάντων, συλλαμβάνουσι δὲ μόνον τοὺς λήσμονας καὶ τοὺς εὐπίστους. Καὶ σὺρεῖ μαζῇ του τὴν ἐβδομάδα τῶν Παθῶν, τὴν κατανύγουσαν τοὺς πιστοὺς, καὶ τοὺς ἀπίστους ψυχαγωγούσαν· αἱ ἐκκλησίαι αἱ κατὰ τὸν λοιπὸν χρόνον παγεραὶ ὑπὸ τῶν μαρμαρῶν καὶ τῆς ἐρημίας, πληροῦνται τότε χριστιανικώτατα· καὶ ἐνίοτε μάλιστα ἐνεκα τῆς θερμότητος, τὴν ὁποίαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναπτύσσει ἡ ἀτμοσφαῖρα τῶν ναῶν, τὰ ἐγκόσμια πάθη ἀπροσδοκῆτως ἀναφλέγονται, καὶ διασταυροῦσι τὰς φλόγας καὶ τὰ μύρα των μετὰ τῶν λαμπάδων τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ τῶν ἀνθῶν τοῦ Ἐπιταφίου. Τὰ Εὐαγγέλια τῆς Μεγάλης Πέμπτης, αἱ λιτανεῖαι τῶν Ἐπιταφίων, αἱ ἐπισκέψεις τῶν ναῶν, τὰ κόκκινα αὐγά, ὁ ἄμνος τοῦ Πάσχα, τὸ φίλημα τῆς ἀγάπης, αἱ καλλοναὶ τοῦ ἔαρος, αἱ ὑποσχέσεις τοῦ προσεχοῦς θέρους, βαθεῖαι ἀσχολίαι, γλυκεῖαι προσδοκίαι, πᾶσαι ἡμῶν χαράτουςαι εἰς τὴν ἀγάπην μας τὸν Ἀπρίλιον, καὶ διαπράττουσαι... τὴν λήθην τοῦ Μαρτίου.

Χαῖρε, ὦ Μάρτιε!

Χρονογράφος

Η ΚΟΡΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ὅτε τῷ 1810 ὁ Βύρων διέμενεν ὀλίγας ἐβδομάδας ἐν Ἀθήναις κατέλυσε εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Θεοδώρας Μακρῆ, χήρας τοῦ προξένου τῆς Ἀγγλίας. Ὁ ποιητής, ἀσχολούμενος τότε εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ *Triald "ApoId*, σαγηνευθεὶς δ' ἐκ τῆς χάριτος τῆς Θερεσίας, τῆς πρεσβυτέρας κόρης τῆς ξενιζούσης αὐτόν, ἀφῆκε κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως, ὡς ἀποχαιρετισμὸν, εἰς τὴν νεάνιδα τὸ θελκτικώτατον ἄσμα *Maid of Athens*: «Κόρη τῶν Ἀθηνῶν, προτοῦ νὰ χωρισθῶμεν ἀπόδος μοι τὴν καρδίαν μου,» ἐν ᾧ ἀνὰ πᾶσαν στροφὴν ἐπαναλαμβάνεται ἑλληνιστὶ ὁ ἐπωδός: *Ζωή μου, σὰς ἀγαπῶ.*

Ἐν ταῖς *Kallorais* τοῦ Βύρωνος (*Finden's Byron Beauties*) εὐρηται καὶ εἰκὼν τοῦ Ἀγγλου *Meadows*, παριστώσα τὴν κόρην ἐκείνην

τῶν Ἀθηνῶν, θελκτικώτατην μὲ τὴν ἑλληνικὴν ἐνδυμασίαν τῆς, ἔχουσαν περιδεδεμένους τὰς πλεξίδας διὰ σπρικῶν κεφαλοδέσμου καὶ φορούσαν ἐρυθρὸν φέσιον, σκεπτικὴν δέ, ὡσεὶ ἀνεμιμνήσκετο τὸν ἑλληνικὸν ἐπωδὸν τῶν βυρωνεῶν στροφῶν, *Ζωή μου, σὰς ἀγαπῶ.* Ἀγνοῶ ἂν ὁ καλλιτέχνης εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἀθηναίαν κόρην, καὶ ἂν ἐκ τῶν τριῶν τῆς *korsoiliras* Μακρῆ θυγατέρων, τῆς Θερεσίας, τῆς Κατίγκως, τῆς Μαριαννης, ἢ ἀπεικονιζομένη εἶναι ἐκείνη, ἣν ὁ Βύρων ἀπηθανάτισεν. Εἰς Σκῶτος, ὁ *Hugh Willams*, διερχόμενος ἐξ Ἀθηνῶν, πολλὰ μετὰ τὸν ποιητὴν ἔτη, κατεθέληθη καὶ οὗτος ἀπὸ τὴν λεπτοφυῆ καὶ ὠχρὰν μορφήν, τοὺς λεπτοὺς ὀδόντας, τὴν εὐθυτενῆ ξίνα καὶ τὸ περίφροντι βλέμμα τῆς Θερεσίας Μακρῆ. Πάντες δ' οἱ περιηγηταὶ ἐζήτησαν νὰ ἴδωσιν ἂν ἡ ὠραία Ἑλληνίς ἦτο ἀξία τῆς προσγενομένης αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Βύρωνος τιμῆς, καὶ οὐκ ὀλίγοι βεβαίως ἐπανελάβον τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ: «Κόρη τῶν Ἀθηνῶν, ἀναχωρῶ· γλυκεῖα παρθένε, ἐνθυμοῦ καὶ ἐμὲ ὅταν ἦσαι μόνη.»

Φαντάζεται ἕκαστος τὴν κόρην τῶν Ἀθηνῶν, ἐρυθριῶσαν καὶ ἀγαλλομένην ἄμα, ὅτε ἐλάμβανεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ εἰκοσικαίεξαστοῦ τότε ποιητοῦ τὰς στροφάς ἐκείνας, ἐν αἷς ἡ παρθενικὴ χάρις καὶ ἡ ἀνθηρὰ καλλονὴ αὐτῆς διηγωνίζοντο οὕτως εἰπεῖν ἐν γλώσσῃ ἀθανάτῳ. Ὁ Βύρων δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ εἴπῃ εἰς τὴν Θερεσίαν Μακρῆ, «Ἐνθυμοῦ καὶ ἐμὲ, ὅταν ἦσαι μόνη.» Οἱ «ἰασιπδόχροοι θύσανοι» τῶν βλεφαρίδων τῶν «δορκαδεῶν ὀφθαλμῶν» τῆς κόρης θὰ ὑγράνθησαν βεβαίως ἐκ δακρῶν, ὅτε μετὰ δεκατέσσαρα ἔτη ὁ ποιητὴς ἀπέθανεν ἐν Μεσολογγίῳ!

Ποῖαν ἡλικίαν νὰ εἶχε τότε ἡ κόρη τῆς Θεοδώρας Μακρῆ; Ἴσως εἶχεν ἤδη ὑπ᾿ ἀνδρευθῆ τὸν Ἄγγλον *Black*. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι, ὅτι μετὰ πεντήκοντα ἔκτοτε ἔτη (ἡμισὺς αἰὼν ταχέως παρέρχεται) αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἀνήγγελλον, ὅτι ἐν τρώγλῃ τινὶ τοῦ Λονδίνου ἀπέθνησκε τῆς πείνης γραῖα γυνή, ἡ κυρία *Black*, αὐτὴ ἡ ὠραία ποτὲ κόρη τῶν Ἀθηνῶν, ἣς τὴν κυματίζουσαν κόμην ἐθώπευον προσπαίζουσαι αἱ αὐραὶ τοῦ Αἰγαίου, ἡ κόρη τῶν Ἀθηνῶν, πρὸς ἣν ἀναχωρῶν ἔλεγεν ὁ Βύρων, *Ζωή μου, σὰς ἀγαπῶ!* Ὅποια συμφορὰ ἤγαγον εἰς ἐλεεινὸν οἶκημα τῆς συνοικίας τῶν πενήτων τῆς ζοφερᾶς μεγαλοπόλεως τὴν παρθένον, ἣς οἱ ὠραῖοι ὀφθαλμοὶ ἐθορύβησαν ἢ παρεμύθησαν τὴν ψυχὴν τοῦ ποιητοῦ; Δὲν εἶναι σπάνια ἐν τῷ βίῳ τοιαῦτα καταπτώσεις.

Κάρολος Γουνῶ, ὁ περικλεῆς μουσικός, ἔμαθε καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων τὴν ἐνδειαν τῆς προβεβηκυίας τὴν ἡλικίαν, τῆς παντελῶς ἀπόρου καὶ ἀπέλπιδος κυρίας *Black*, καὶ ἀνέγνω τὴν ἐν αὐταῖς ἐκκλησίαν εἰς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ κοινοῦ. Ἦνοιξε τὸν Βύρωνα, ἔθηκεν ἐπὶ

τοῦ κλειδοκυμβάλου τὸν ἀποχαιρετισμὸν εἰς τὴν Κόρην τῶν Ἀθηνῶν, καὶ συνέθεσε μελωδίαν, ἣν ἐπεμψε πρὸς τὸν ἐκδότην του, γράψας αὐτῷ:

«Ἀρίω εἰς τὴν κυρίαν *Black* τὰ ἐκ τῆς συνθέσεως ταύτης κέρδη. Τὸ ἔργον μου δὲν ἀνήκει πλέον εἰς ἐμὲ, ἀνήκει εἰς ἐκείνην, ἣν ἔψαλεν ὁ Βύρων, εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ προξένου τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν Κόρην τῶν Ἀθηνῶν.»

Συγκινητικώτατη ἀληθῶς καὶ εὐγενεστάτη πράξις, καὶ ὁμοιάζουσα μᾶλλον μὲ μυθικὴν παράδοσιν παρελθόντων χρόνων. Δις ἡ τέχνη προσέψαυσε, ὡς δι' ἐλαφρᾶς πτέρυγος, τὸ μέτωπον τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἣτις σήμερον θὰ ἦναι βεβαίως νεκρά, ἢ θὰ τήκεται ἐν ἀγνώστῳ τινὶ τρώγλῃ. Δις ἡ πνοὴ τῆς Μούσης ἐθώπευσε τὴν κόμην τῆς, μέλαιναν ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ ποιητοῦ, λευκὴν ἐν τοῖς χρόνοις τῆς δυστυχίας. Δις ἡ ποίησις ἔστη καταγοητευμένη πρὸ τῆς Θερεσίας Μακρῆ· τὸ πρῶτον ὅτε ὑμνήσεν αὐτὴν ἡ λύρα τοῦ Βύρωνος, τὸ δεύτερον ὅτε τὴν παρεμύθησεν ὁ Γουνῶ. [Jules Claretie]

ΚΥΝΟΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν τὰ ἐπόμενα:

«Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἐστίας»,

»Ἐν τῇ «περὶ πένθους» πραγματείᾳ, τῇ κατακεχωρισμένῃ ἐν τῷ 375ῳ ἀριθ. τῆς Ἐστίας, ἀναφέρεται ὁ κ. Χουζῶ διηγούμενος περὶ τινος κυνὸς ἀποθανούσης ἐκ πείνης παρὰ τὸν τάφον τῆς φονευθείσης κυρίας τῆς.

»Πολλὰ τοιαῦτα παραδείγματα ἀναφέρουσιν οἱ νεώτεροι φυσιολόγοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀρχαῖοι διηγοῦνται τινὰ παραπλήσια. Ἐκεῖνο ὅμως, οὐ μνημονεύει ὁ Αἰλιανὸς ἐν τῇ *Ποικίλῃ Ἱστορίᾳ*, εἶναι λίαν ἀξιοπεριεργον καὶ ἀξιαναγνώστον, ὡς ἀποδεικνύον ἀριστα ὅτι ὁ κύων καὶ νοῦμον ζῶον εἶναι καὶ τὴν ἐκ τοῦ θανάτου στέρξιν συναισθανόμενον προδήλως θλίβεται καὶ τήκεται.

»Ἐὰν λοιπὸν εὐαρεσθῆται ἡ Ἐστία, ἄς δημοσιεύσῃ τὸ ἐν λόγῳ Αἰλιανέιον παράδειγμα, ἔχον ἐν μεταφράσει ὡς ἐξῆς:

«Πύρρος ὁ βασιλεὺς, ἐνῶ περιώδευε ποτε, συνήντησέ τινα κύνα, ὅστις ἐφρούρει τὸ σῶμα τοῦ φονευθέντος κυρίου του. Ἐπειδὴ δ' ἔμαθεν ὁ Πύρρος ὅτι ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ τρίτη καθ' ἣν ὁ κύων ἔμενεν ἄσιτος παραφυλάττων τὸ πτώμα τοῦ κυρίου του καὶ μὴ θέλων νὰ ἐγκαταλίπη αὐτὸ, ἐκέλευσε τὸν βασιλεὺς τοὺς περὶ αὐτόν ἵνα τὸ μὲν πτώμα θάψωσι, τὸν δὲ κύνα παραλάβωσιν εἰς τὴν συνοδίαν του. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τοῦτο ὁ Πύρρος ἐπέθεώρει τὸ στρατεύμα του, παρελαύνον ἐνώπιόν του ἦτο δὲ παρὼν καὶ ὁ κύων, ὅστις ἠσύχαζε καὶ ἐσιώπα. Ὅτε ὅμως οὗτος ἠσθάνθη καὶ εἶδε τοὺς φονεῖς τοῦ κυρίου του ὄντας

έν τοῖς παρελαύνουσι στρατιώταις, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτούς ἐκπέμπων πλήρεις θυμοῦ φωνάς. Ἐνῶ δ' ἔποιε ταῦτα, ἐστρέφετο πολλάκις πρὸς τὸν Πύρρον. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν παρόντες ὑπόπτεισαν ὅτι οἱ στρατιῶται, καθ' ὧν ὁ κύων ἐπιτίθετο, ἦσαν ἴσως οἱ τοῦ κυρίου του φονεῖς. Ὅθεν παρευθὺς οὗτοι συνελήφθησαν καὶ ἀνεκρίθησαν. Ἐπειδὴ δ' ὑπῆρξαν κατὰ τῶν συλληφθέντων καὶ μικραὶ τινες ἄλλοθεν ἀποδείξεις, ἐκόντες ἄκοντες ὁμολόγησαν οὗτοι τὸν φόνον, καὶ οὕτως ἐτιμωρήθησαν.

Ἐν Πεσάβαις, 10 Μαρτίου 1884.

*Σ. Α. ΣΕΡΕΜΕΤΣΕ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Γεωργάκης. — Μαμά, ἡ κουβερνάντα μου ἔχει μέλι 'ς τὰ χεῖλη της;

Ἡ μαμά. — Τί ἐρώτησις εἶν' αὐτή, παιδί μου; ἀπὸ ποῦ σοῦ κατέβη, δὲν μοῦ λές;

Ὁ Γεωργάκης. — Νά, γιατί προτιήτερα ἤκουσα τὸν δάσκαλο τῆς μουσικῆς ποῦ ἔλεγε 'ς τὴν Ἑμμα, πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα, πῶς ἤθελε νὰ πάρῃ τὸ μέλι ἀπὸ τὰ χεῖλη της! . . .

**

Ἐν παρτοπόλει.

Ὁ παρτοπόλης. — Τί θέλεις ἐσύ, μικρέ;

— Νά μοῦ δώσης δύο ῥέγκαις, μὰ νὰ εἶνε μεγάλαις τῆς θέλωμε γιὰ ἕναν ἄρρωστο!

ΑΔΗΘΕΙΑΙ

Ποῖος δύναται νὰ τιμηθῇ, καὶ ν' ἀπατᾷ τὴν Τύχην, ἂν τῆς ἀξίας ἢ σφαγῆς τοῦ λείπῃ; Ἄς μὴν ἔχῃ τὴν τέλμην νὰ κορδονεταὶ κανένας παρ' ἀξίαν! ὦ! ἂν τὰ εἰσοδήματα καὶ οἱ βαθμοὶ κ' οἱ τίτλοι 'ς τὰ μέσα τῆς διαθορᾶς δὲν εἶχαν τὴν πηγὴν των, ἂν αἱ τιμαὶ τοῦ καθενὸς ἦσαν ἀγορασμένοι με μόνην τὴν ἀξίαν του, ὦ! πόσοι τότε, πόσοι ἀντὶ νὰ εἶνε ξέσκεποι θὰ ἦσαν σκεπασμένοι, καὶ πόσοι θὰ ὑπῆκουαν ἀντὶ νὰ διατάτουν, — καὶ πόσα σύμβολα κανεὶς θὰ εἶχε νὰ χωρίσῃ ἀπὸ τὸν σπόρον τῆς τιμῆς τὸν γνήσιον, — καὶ πόση, πόση τιμὴ θὰ ἔδοξαίνε 'ς τὴν λάμπην τῆς ἡμέρας ἀνάμει' ἀπὸ τ' ἄχυρα καὶ τ' ἀποδιαλεγούδια τῆς τρωινῆς μας ἐποχῆς!

(Σαϊέσπερος, κατὰ μετάφρ. Δ. Βικέλα.)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Γαλλίᾳ, κατὰ τινὰ πρόσφατον δημοσίευσιν τοῦ ὑπουργείου τοῦ ἐμπορίου, ὑπῆρχον κατὰ τὸ 1881 ἰατροὶ 14,816, ἐν οἷς συμπεριλαμβάνονται καὶ 3203 ἀσκούντες τὴν ἰατρικὴν, ἀλλὰ μὴ ἔχοντες διπλωμα διδάκτορος — πρὸς τούτοις ὑπῆρχον 6442 φαρμακοποιοί, 13463 μαῖαι καὶ 982 βοτανοπῶλαι. Οἱ ἀ-

ριθμοὶ ὅμως οὗτοι φαίνονται κατώτεροι τοῦ ἀληθοῦς διότι εἰς πολλὰς πόλεις καὶ ἰδίᾳ ἐν Παρισίοις πολλοὶ ἰατροὶ ἀμελοῦσι νὰ παραγάγῃσι τὰ διπλώματά των εἰς τὴν ἀρμόδιαν ἀρχήν, ὡς ἀπαιτεῖ ὁ νόμος, καὶ ἐπομένως δὲν συμπεριλαμβάνονται εἰς τοὺς ἐπισήμους καταλόγους.

Ἐν Στοκὸλμῃ ἐναυπηγήθη κατ' αὐτὰς ὑποβρύχιον σκάφος, οὗ αἱ δοκιμαὶ ἐπέτυχον πληρέστατα. Τὸ σκάφος ἔχει μῆκος 64 καὶ πλάτος 6 ποδῶν, φέρει δὲ ἀπρόκίνητον μηχανὴν δυνάμεως τριάκοντα ἵππων. Ἐχει σπῆμα σιγάρου, δύναται δὲ νὰ καταβυθισθῇ μέχρι βῆθους 50 ποδῶν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ νὰ κινήται αὐτόθι μετὰ ταχύτητος δέκα μιλίων. Τέσσαρες ἄνθρωποι δύνανται νὰ μείνωσιν ἐν αὐτῷ ἐπὶ ἕξ ὥρας ἀνευ τοῦ ἐλαχίστου κινδύνου. Τοῦ ὕδατος ἐξέχει μόνον μικρὸς κύλινδρος ὁμοιάζων πρὸς καπνοδόχην, ἐξ οὗ κατέρχεται τις δι' ἑλικοειδοῦς κλίμακος εἰς τὰ ἔγκατα τοῦ πλοίου. Ὁ πηδαλιούχος διευθύνει τὸ σκάφος ἐκ τοῦ κυλίνδρου ἐκείνου, βλέπει δὲ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἐξ ὑελοσκεποῦς θυρίδος.

Ἡ ἐπιφάνεια τῶν θαλασσῶν. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς σοφοῦ ἐξερευνητοῦ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὤκεανοῦ εἶνε 79,721,274 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, τοῦ Ἰνδικοῦ Ὤκεανοῦ 73,325,872 καὶ τῶν Νοτίων θαλασσῶν 161,125,673 ὥστε ἐν συνόλῳ ἡ ἐπιφάνεια τῶν τριῶν μεγάλων ὠκεανῶν εἶνε 314,172,819 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

Ἰδοῦ ὅποια εἶνε ἡ ἐπιφάνεια τῶν ἄλλων μικροτέρων θαλασσῶν:

	Τετραγ. χιλίωρ.
Βόρειος παγωμένος Ὤκεανός	15 292 414
Μεσόγειος θάλασσα τῆς Ἀφρικῆς	8 245 954
Μεσόγειος θάλασσα τῆς Εὐρώπης	2 885 522
Βαλτικὴ θάλασσα	415 480
Ἐρυθρὰ θάλασσα	449 910
Περσικὸς κόλπος	263 835

Ἐν τῷ Βορείῳ Παγωμένῳ Ὤκεανῷ ὁ κόλπος τοῦ Οὐδων ἔχει ἐπιφάνειαν 1,069,578 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, ἡ δὲ Λευκὴ θάλασσα 12,545.

Μετὰ ταῦτα ὁ συγγραφεὺς ὀρίζει τὴν ἐπιφάνειαν τῶν παρακτίων θαλασσῶν, ὡς ἀποκαλεῖ τὰς ἐπομένους θαλάσσας, κατὰ τὸν ἐπόμενον πίνακα:

	Τετραγ. χιλίωρ.
Ἡ Βόρειος θάλασσα	547 623
Ἡ θάλασσα τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας	203 694
Ἡ θάλασσα τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου	274 370
Ἡ Σινικὴ θάλασσα	1 238 440
Ἡ Ἰαπωνικὴ θάλασσα	1 043 824
Ἡ θάλασσα τῆς Ὀκότεκας	1 507 609
Ἡ Βερίγγειος θάλασσα	2 323 127
Ἡ θάλασσα τῆς Καλιφορνίας	167 224

Τουτέστιν ἡ ὅλικὴ ἐπιφάνεια τῶν παρακτίων θαλασσῶν ἀνέρχεται εἰς 7,305,911 τετραγ. χιλιομέτρα.

Ἄν εἰς τὰς δεκαεπτὰ ταύτας θαλάσσας προσθέσωμεν καὶ τὸν ἀνταρκτικὸν ὠκεανὸν, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιφάνεια εἶνε 20,447,800 τετρ. χιλ. ἐξάγομεν ὅτι τὸ σύνολον τῶν θαλασσῶν καλύπτει ὅλικήν ἐπιφάνειαν 369,452,642 τετρ. χιλ., ἐνῶ ἡ ὅλικὴ ἐπιφάνεια τῶν περιβρεχομένων ἡπείρων εἶνε μόνον 136,056,371 τετρ. χιλιομέτρα.